SKA KNJIŽN

IZDAJA ZA GORIŠKO IN BENEČIJO

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VIII. - Štev. 246 (2242) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. 1. gr. TRST, sobota 11. oktobra 1952 Cena 20 lir

Prispevajte za Dijaško Matico!

ODHOD FRANCOSKE VOJAŠKE DELEGACIJE IZ FLRJ

Prsti Vatikana tudi pri zastoju ratifikacije gleichenberškega sporazuma?

Romunija gradi na otoku Mare na Donavi betonske temelje za težke topove - Albanski terorist Bekir Džemal Keši ujet v Makedoniji - Proslave 11 obletnice makedonske vstaje - Občinske okrajne in mestne volitve bodo v Sloveniji 7. decembra

Vrnitev 204 otrok iz FLRJ v Nemčijo

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 10. — Po začasnem popuščanju iredentistične gonje proti Jugoslaviji po Edenovem obisku, ki ni izpolnil upanja italijanskih šovinistov, je stopil v akcijo stari zaveznik iredente Vatikan, v osebi msgr. Oddija, ki je zahteval, naj jugoslovanski škofje onemogočijo duhovnikom uporabo osnovnih državljanskih pravic. Vatikan je moral vedeti, da bo ta poskus izzval ne samo odpor zavedne ljudske duhovščine, temveč vse jugoslovanske javnosti, zlasti slovenske in hrvatske, ki bo zahtevala od vlade, naj opozori apostolskega nuncija v Beogradu, da je prekoračil svoje misije. Če do tega pride, kar je zelo verjetno, bo Vatikan in ostali sovražniki Jugoslavije to skušali izkoristiti kot «ponoven dokaz» vmešavanja države v cerkvene zadeve, preganjanja vere, cerkve in duhovščine. Vatikanu in njegovim zaveznikom so, kakor se zdi, potrebni novi «argumenti» za protijugoslovansko gonjo. Toda tudi ta poskus je že vnaprej obsojen na neuspeh.

Vendar to ni edina smer napada Vatikana. Ni izključeno, da Vatikan svoje prste vmes tudi pri zastoju ratifikacije gleichenberškega sporazuma med Avstrijo in Jugoslavijo po avstrijski vladi, s katerim je Jugoslavija pristala, da vrne posestva avstrijskih kmetov. Vatikanu je žal, ker Jugoslavija ni pripravljena vrniti posestev tudi nacistom in cerkvi. Zato skuša bo svoji avstrijski agenturi zavleči ratifikacijo gleichenberškega sporazuma, katerega je tako navdušeno pozdravil vsaj «katoliški» narod Avstrije. Zdi se, da je tudi tu na delu stara protiljudska jezuitska politika Vatikana.

Sedem ko je Vatikan v nasprotju se zdi, da so se italijanski krogi pričeli zavedati škode, ki jo ima italijansko gospodarstvo zaradi zastoja dovoljenja izmenjave z Jugoslavijo in nerešenega vprašanja italijanskih ribičev v jugoslovanskih vodah.

Maršal Tito je v interesu ustvarite ugodnega ozračja, ki bi kasneje omogočilo razgovore za uporazumno rešitev tržaškega vprašanja predložil, da bi najprej rešili ostala vprašanja med obema državama, zlasti tiste gospodarska. Zahodni diplomati krogi v Beogradu sodijo, da bo Italija v kratkem pokazala malo več razumevanja za razumne jugoslovanske predloge, da bo prilo do medsebojnih pogajanj za sklenitev nove trgovinske pogodbe in verjetno tudi do ureditve vprašanja italijanskega ribolova v jugoslovanskih vodah. Vsekakor Jugoslavija ni kriva, da do tega že prej ni prišlo — poudarjajo v Beogradu.

Poveljnik glavnega stana francoskih kopnih sil general Blanc je danes s svojim spremstvom zapustil Jugoslavijo. Pred svojim odhodom iz Zagreba je francoski gost izjavil, da je napravilo nanj velik vtis vse, kar je videl v Jugoslaviji. Ko se je poslovil od visokih vojaških voditeljev, ki so ga spremljali na zagrebško letališče, se je general Blanc zahvalil za prisrčen sprejem, ki sta ga bila deležna on in njegovo spremstvo v Jugoslaviji. Od francoskih gostov so se poslovili generalni polkovnik Kosta Nadj, jugoslovanski vojaški ataše v Parizu, francoski konzul v Zagrebu ter francoski vojaški ataše v Jugoslaviji.

General Blanc je dospel davi v Zagreb skupaj s francoskim veleposlanikom v Beogradu Philipom Bodetom. Tukaj je obiskal poveljstvo zagrebškega vojaškega območja ter vojaško akademijo.

Na poziv jugoslovanske zvezne skupščine bo konec tega meseca prispela v Jugoslavijo skupina švicarskih parlamentarcev. V švicarski parlamentarni delegaciji bodo zastopniki vseh švicarskih strank.

Makedonsko ljudstvo bo jutri proslavilo 11. letnico upora proti bolgarskim, nemškim in italijanskim zavojevalcem. Razen številnih kulturnih in športnih prireditev bodo jutri organizirali tudi več partizanskih maršev, v katerih bo sodelovalo na desettisoče bivših borcev Makedonije.

Predsednik zvezne vlade maršal Tito je poslal predsedniku vlade LR Makedonije Kolišev-skemu ob tej priliki pozdravno brzojavko z voščili in željo za vsestranski razvoj in napredek Makedonije pri graditvi socializma.

Na današnji seji je prezidij ljudske skupščine LR Slovenije sprejel sklep o razpisu volitev za občinske, okrajne in mestne ljudske odbore, ki bodo 7. decembra letos.

Trije romunski graničarji, ki so te dni pobegnili v Jugoslavijo, so izjavili, da romunska vojska gradi na otoku Mare na Donavi betonske temelje za težke topove. To vest so potrdili tudi člani posadk jugoslovanskih ladij, ki so zapazili, da Romuni izkrcavajo na otoku velike količine gradbenega materiala.

Na planini Vlajnici pri Maurovu v Makedoniji so organi jugoslovanske ljudske oblasti ujeli albanskega terorista Bekira Džemala Kešija iz albanske vasi Majderi v okraju Peškopeja. Bekira Kešijo je poslala v Jugoslavijo albanska obveščevalna služba z nalogo, da opravlja svojo vohunsko teroristično službo. Pri njem so našli dve ročni bombi ki bi ju moral uporabiti v primeru spopada z jugoslovanskimi graničarji.

Skupina 204 nemških otrok, katerih starši so med vojno zapustili Jugoslavijo, bo 15. oktobra v spremstvu zastopnika jugoslovanskega Rdečega križa odpotovala v Nemčijo. Izročitvi nemških otrok bodo prisostvovali delegati Mednarodnega Rdečega križa.

Jugoslovanska uprava za vlačenje ladij skozi Sipski kanal je sklenila, da pozove vse zainteresirane paroplovne družbe, da do 20. oktobra polože predujem za pristojbine za lokomotivski prevoz ladij skozi Sipski kanal. Družbe, ki do tega dne ne polože predujma, ne bodo mogle izkoriščati plovbe skozi kanal.

B. B.

V Trstu je krsta izpostavljena v «Gregorčičevi dvorani» v Ul. Roma 15. Tržaški Slovenci se tukaj poslednjič poslavljajo od nepozabnega moža.

DANES SE POSLOVIMO od tov. Frana Venturinija

Ganljivo slovo v Ljubljani, Sežani in na Općinah - Danes popoldne ga pospremimo iz Gregorčičeve dvorane na pokopališče pri Sv. Ani

Včeraj zjutraj je Ljubljana izkazala poslednjo čast našemu nepozabnemu tovarišu Franu Venturiniju. Ob njegovem mrtvaškem odru v veži Filharmonije na Kongresnem trgu so se vse jutro vrstili predstavniki kulturnih organizacij in številno prebivalstvo, da se poslovijo od predragega tovariša, preden ga za večno odpeljejo v njegovo tržaško zemljo.

Točno ob 10. uri so glasbeniki in gojenci Glasbene akademije ob zvokih žalne skladbe, ki jo je zaigrala Slovenska filharmonija, dvignili pokojnikovo krsto ter jo prenesli na katafalk pred Filharmonijo, kjer se je zbrala velika množica pokojnikovih častilcev: med temi so bili zastopniki Sveta za kulturo, Izvršnega odbora OF s tov. Francetom Bevkom, zastopniki Ljudske prosvete, Slovenske filharmonije, Glasbene Matice in drugih kulturnih ustanov.

Prvi se je od tov. Venturinija poslovil dr. Danilo Švara kot pokojnikov rojak ter označil velike zasluge, ki si jih je v glasbeni kulturi pridobil pok. Venturini, saj je začel svoje organizatorske in dirigentske sposobnosti uveljavljati že pred 40 leti po vsem Primorskem. Poudaril je, da bo Venturini ostal večno zapisan v zgodovini naše glasbe.

Za njim je povzel besedo dr. Lavo Čermelj, ki je med drugim dejal: «... Meni naj bo dovoljeno, da se poslovim od Tebe kot od starega soborca in da prinašam poslednje pozdrave vseh tistih naših rojakov, ki si jim bil v najtežjih dneh v pomoč z besedo in dejanjem.

Več kot četrt stoletja sva stala ramo ob rami v boju za narodove in človeške pravice našega ljudstva na Primorskem, a še posebno na Tržaškem, ki ti je bilo vedno tako pri srcu. Vedno se mi je zdelo, da Ti je vsa glasba prvenstveno samo sredstvo, da Ti odpira pot do našega človeka, da z njo vzbudiš v njem trdno zavest in mu daješ moč in pogum v dneh nesreče...».

Kot tržaški zastopnik OF slovenskega naroda za Tržaško ozemlje pa je spregovoril tov. Drago Pahor, ki je dejal:

«Prišli smo po našega tovariša Venturinija, da ga pospremimo v Trst, da bo počival med nami, v domači zemlji. Tov. Venturini, je bil lik pravega pristaša OF. Leta 1918 je s svojim ljudstvom v Bregu, kot župan občine Doline pozdravil rojstvo Jugoslavije. Primorsko ljudstvo je bilo sicer oropano svobode, a Venturini je vztrajal v borbi, ker je veroval v pravico. To svojo vero je izpovedal, ko nam je zapel «Mi pa verujemo v našo pomlad». Kot prvi primorski Slovenec je bil pozvan pred komisijo za konfinacije in se ji je izognil v Jugoslavijo. Toda tudi tedaj ni nehal verovati v našo pomlad. Svoje rojake je spodbujal in jih dvigal s pesmijo «Kmalu pokliče nas Trst in Gorica».

Tak je bil Venturini in zato je povsem naravno, da se je priključil od vsega početka že l.1941 OF. Za svoje prepričanje in svoje delo je bil v tistih najhujših dneh slovenske zgodovine preganjan, interniran in zaprt. Vrnil se je po osvobojenju v Trst in tu delal z nami za našo pomlad.

Zato je Venturini ves naš, hočemo ga imeti med nami, da ga pokopljemo v domači tržaški zemlji. Toda ostal bo živ med vsemi Slovenci in nas bo s svojo pesmijo neprestano opominjal «kliče nas Trst, kliče Gorica».

Slava tov. Francu Venturiniju!

Tov. prof. Jože Kosovel pa je kot zastopnik SHPZ v Trstu označil vse neštete Venturinijeve zasluge za kulturno rast slovenskega ljudstva na Tržaškem, in prikazal pokojnika kot človeka, ki si je zaradi svoje širokosrčnosti in vedrine pridobil izredno širok krog prijateljev.

Globoka žalost je obšla navzoče ob pesmi «Gozdič je že zelen», ki jo je zapel pevski zbor Slovenske filharmonije pod vodstvom tov. R. Simonitija; dvignili so krsto na voz in nanjo položili vence, ki so jih darovali pokojnikovi sorodniki in neštete ustanove, kakor Izvršni odbor OF Slovenije, Svet za prosveto in kulturo LRS; Ljudska prosveta Slovenije; Društvo slovenskih skladateljev; Glasbena Matica; Slovenska filharmonija; Društvo slovenskih likovnih umetnikov; tržaški in goriški študenti v Ljubljani; taborjani; delavsko prosvetno društvo «Svoboda» Ljubljana; SKUD PTT uslužbencev Ljubljana; kolektiv mariborskih sodišč, tožilstva in arbitraže; kolektiv radia jugoslovanske cone Trsta v Kopru; Ljudsko gledališče iz Kopra.

Na poti iz Ljubljane v Trst je poleg sorodnikov in zastopnikov ljubljanskih pevcev spremljala krsto tudi delegacija iz Trsta, ki so jo tvorili: prof. Jože Kosovel, kot zastopnik SHPZ v Trstu, tov. Drago Pahor, kot zastopnik OF slovenskega naroda za Tržaško ozemlje ter tov. Anica Udovič kot zastopnica prosvetnega društva «Škamperle».

Lepo se je od priljubljenega glasbenika poslovila tudi Sežana. Tako so mu govorili v slovo prof. Stane Macarol, Karel Dolenc ter Lojze Milič, ki je kot nekdanji taborjan poudaril, kako je Venturini v takratni Jugoslaviji vlival Primorcem poguma za nadaljnjo borbo. Ganljivo je bilo videti, kako je h krsti pristopila stara ženica in položila nanjo šopek cvetja; bila je to dijaška gospodinja, pri kateri je pokojni Venturini stanoval, ko je obiskoval pripravnico v Sežani. Prof. Kosovel in tov. Drago Pahor pa sta v svojem govoru izrazila misel, da je slovo Ljubljane in Sežane zopet dokaz, da smo Slovenci v Trstu in oni v Sloveniji eno.

Tudi na Općinah je bil pokojni Venturini deležen prisrčnega slovesa. Poslednji pozdrav mu je izrekel prof. Ivo Sosič, mladina mu je prinesla na krsto cvetja, člani prosvetnega krožka pa venec. Okrog 4 popoldne pa smo pokojnega Venturinija sprejeli v Trstu in ga položili na mrtvaški oder v Gregorčičevi dvorani. Tam počiva sredi častne straže in vrta vencev in rož, ki mu jih vedno znova in znova prinašajo tržaški Slovenci, da mu še zadnjič izkažejo hvaležnost za vse neštete zasluge.

DRŽAVNI DEPARTMA POTRJUJE da je Pinay zavrnil ameriško spomenico

Živahna reakcija francoskega tiska - Še vedno nesporazum glede višine pomoči - Duclos vidi v sedanjih nesporazumih potrditev nove Stalinove teze Aretiran glavni tajnik CGT

PARIZ, 10. — Ameriško poslaništvo v Parizu je danes priznalo, da je francoska vlada odklonila sprejem «pregleda» ameriških uradnih stališč, kako naj bi se uporabila ameriška pomoč Franciji. Predstavnik poslaništva je potrdil, da je Pinayeva vlada vrnila omenjeni dokument, ki ga je bil v sredo izročil ameriški poslanik Dunn.

Tudi uradni glasnik ameriškega državnega departmana Mc Dermott je danes potrdil, da je francoski ministrski predsednik Pinay zavrnil spomenico, ki mu jo je predožil ameriški poslanik v Parizu Dunn, in ki se nanaša na francoski proračun.

Mc Dermott je dobesedno dejal: «Zdi se, da je Dunn izročil v ponedeljek Pinayu pismo ter nekatere spomenice, ki se nanašajo na prejšnje razgovore. V sredo sta Pinay in Dunn na konferenci, ki sta se je udeležila tudi Pleven in Schuman, razpravljala o pismu in spomenici. Francoski ministrski predsednik je opozoril, da se ena od spomenic nanaša na vprašanje, ki spada v izključno pristojnost francoske vlade, in je zahteval od Dunna, naj dokument odtegne. Ne vemo, kakšne besedo so se uporabile ob tej priliki, vemo pa, da ni šlo za tunizijsko vprašanje, pač pa samo za ameriško pomoč tujini. Pinay je menil, da skušamo mi vsiliti našo voljo, kar se tiče francoskega proračuna, in da zadeva spada v izključno pristojnost pariške vlade... kar je točno.»

Neki ameriški visoki funkcionar je izjavil, da bo čudež, če bodo Francozi dobili več kot 525 milijonov dolarjev ameriške pomoči za obrambo. «Vsaka možnost zvišanja — je dodal funkcionar — ki bi se približala 650 milijonom, ki jih zahtevajo Francozi, bo odvisna od naporov, ki jih bodo Francozi napravili za svojo obrambo».

Dalje je omenjeni funkcionar dejal, da niso ZDA nikoli skušale povezati tuniškega in maroškega vprašanja v OZN s francosko-ameriškimi odnosi na področju pomoči.

Francoski tisk se danes obširno bavi s tem vprašanjem, ki ga naziva «zaděva o noti». «Aurore» trdi v svojem uvodniku, da nima Francija nobene obveznosti do ZDA. «Dovoljeno je od časa do časa opomniti — pravi list — da ameriška pomoč za oboružitev Evrope ni nobeno darilo, pač pa prispevanje k skupnim izdatkom. Tudi mi smo v preteklosti mnogo uporabili za podpiranje manj premožnih zaveznikov, toda to ne daje pravice, da bi ravnali s šibkejšim kot s podrejenim. Z drugimi besedami, mi nimamo nobene obveznosti do Američanov. Smo njihovi družabniki, in sicer svobodni družabniki».

«Ce Matin» povezuje omenjeno noto s prihodnjimi ameriškimi volitvami in pravi: «Verjetno je, da je volilna mrzlica, ki prevladuje v ameriškem političnem življenju, slaba svetovalka. Med zavezniki, med prijatelji, je včasih potrebno odločno govorjenje. Naša odločnost dokazuje trdnost našega prijateljstva do Amerike». Komuniformistični list «Humanité» pa piše o tej zadevi pod naslovom «Nasprotja med gospodarji in služabniki».

Značilne so tudi izjave, ki jih je danes podal na nekem banketu državni tajnik v ministrskem predsedništvu Guy Petit, ki je najprej dejal, da je za gospodarsko okrepitev Francije in za njeno varnost potrebno, da se vsi Francozi žrtvujejo ter da se odpovedo navadi lahkega življenja. «Ce predsednik Pinay in vlada zahtevata od nas žrtve — je nadaljeval Petit — je to zaradi tega, ker sta gotova, da se Francija ne bo rešila z napori drugih držav ali s prosjačenjem, pač pa z lastnimi napori. V vsakem primeru pa bo morala Francija jasno in odločno govoriti tudi svojim prijateljem, predvsem svojim prijateljem».

«Toda — je še dodal Petit — nekateri se napačno veselijo, da so napovedali nekake razcepe v zahodnem svetu. Gre samo za družinske spore, in tisti, ki bi jih tolmačili kot prve znake resnih nasprotij ali kot pristop k sistemu, ki ga mi obsojamo, se bi zelo motili».

In prav v tem iščejo sedaj kominformisti potrditev nove stalinske teze, da zahodni zavezniki ne morejo dolgo ostati skupaj. Tako je francoski kominformistični voditelj Duclos danes v zvezi s sedanjim francosko-ameriškim sporom govoril o znanem Stalinovem članku (v katerem je med drugim Stalin trdil, da bo Francija prisiljena spreti se z ZDA, «da zopet doseže svojo neodvisnost in da si zagotovi visoke dobičke»). Duclos je trdil, da je sedanji spor «izraz nasprotujočih si interesov med francoskimi in ameriškimi kapitalisti na področju ameriškega vmešavanja v francoske kolonialne posesti in na področju manjše važnosti, ki jo ZDA pripisujejo Franciji pri evropski organizaciji.

Še prej je Duclos protestiral proti preiskavam v prostorih kominformističnih organizacij in proti aretaciji nekaterih kominformističnih voditeljev. Dejal je, da so ti ukrepi neposredna posledica: 1. Achesonovega govora proti francoski kominformistični stranki; 2. note, ki jo je ameriški državni departman poslal Pinayevi vladi in v kateri kritizira ter graja njeno politiko.

Na koncu pravi Duclos, da je treba «organizirati enotnost in akcijo množic na vseh področjih in v različnih oblikah, ki bodo primerne za vsako okoliščino.»

Glavni tajnik Splošne zveze dela (CGT) Alain Le Leap, ki ga je policija iskala, se je danes predstavil vojaškemu sodišču v spremstvu svojega advokata. Preiskovalni sodnik je odredil njegovo aretacijo in odpeljali so ga v zapor. Obtožujejo ga «atentata na varnost države» in udeležbe pri «delovanju za demoralizacijo vojske in naroda».

Pozneje je Leapov advokat prebral njegovo izjavo, v kateri pravi, da so ga obtožili «zaradi borbe, ki jo vodi CGT proti vojni in še posebej proti vojni v Indokini». Dodal je še: «Sodim, da spada ta aretacija v okvir zatiranja CGT, ki ga pripravljajo reakcionarni voditelji ameriških sindikatov, zlasti pa AFL», in dejal, da je njegova aretacija pretveza za udarec po CGT.

Današnji «Humanité» pravi, da je pravosodni minister predložil narodni skupščini 35 zahtev za odvzem parlamentarne nedotakljivosti kominformističnim poslancem. Sedemnajst od teh zahtev se tiče Marcela Cachina. Te vesti pa v obveščenih krogih zanikujejo.

NEW YORK, 10. — Glavni tajnik OZN Trygve Lie namerava na prihodnjem zasedanju glavne skupščine predložiti načrt za reformo tajništva, na podlagi katerega bi se število podtajnikov znižalo od 8 na 3, s čimer bi prihranili 380.000 dolarjev letno.

* * *

BEOGRAD, 10. — Skupina osmih jugoslovanskih novinarjev bo 23. oktobra odpotovala na petnajstdnevni obisk v Turčijo.

Dr. M. Ivekovič bo protestiral pri bonnski vladi zaradi žalitve FLRJ v katoliškem listu „ABC"

BONN, 10.

Po vesteh iz Bonna je zastopnik tiskovnega urada bonnske vlade danes ostro obsodil žaljivo pisanje zahodnonemškega časopisa «ABZ» o Jugoslaviji. To pisanje ni niti malo ugodno za razvoj nemških interesov zlasti sedaj, ko smo pred koncem razgovorov med nemškim poslaništvom in jugoslovansko vlado o vrnitvi skupine Volksdeutscherjev, je poudaril zastopnik bonnske vlade. Katoliški list «ABZ» je namreč nedavno objavil ilustrirano reportažo, v kateri žaljivo piše o Jugoslaviji in maršalu Titu ter sprašuje, kaj je s feldmaršalom Kleistom, ki ga je Jugoslavija po vojni izročila Sovjetski zvezi kot vojnega zločinca. Javljajo, da je jugoslovanski poslanik v Bonnu dr. Ivekovič zaprosil, za sestanek s tajnikom zahodnonemškega zunanjega ministrstva v zvezi z žaljivim pisanjem nemškega časopisa. Ni izključeno, da bo jugoslovanski poslanik vložil tudi formalen protest.

V torek bo De Gasperi govoril o zunanji politiki

Najdba velike količine orožja v Milanu

RIM, 10. — V torek popoldne se bo v poslanski zbornici po tajnem glasovanju o proračunu pravosodnega ministrstva začela razprava o proračunu zunanjega ministrstva. Domnevajo, da bo ob tej priliki De Gasperi kot zunanji minister obrazložil proračun z govorom o zunanji politiki vlade.

Glede De Gasperijevega potovanja v Grčijo izjavljajo, da je to določeno na čas po grških volitvah, ki so določene za 16. novembra, in po sestavi nove grške vlade.

V Genovi se je zaključilo glasovanje za izvolitev članov vodstva PSDI. Na listi desnice so bili izvoljeni Simonini, Spalla, D'Ippolito in Longhitano. Na listi leve sredine Romita, Matteotti, Russo, Dalla Chiesa, Paresce in Farina. Na listi levega krila Codignola, Cossù, Mondolfo in Vittorelli. Na listi desne sredine pa Saragat, Battara, Lami-Sternutti, Pelleri, Rossi, Tanassi in Villani.

Veliko pozornost pa je danes zbudila vest, da so v Milanu odkrili v neki mizarski delavnici veliko količino orožja.

Nocoj je Ansa objavila uradne podatke o tem in pravi, da je blio orožje spravljeno v številnih zabojih in dobro ohranjeno. Našli so 15 brzostrelk Breda, 10 brzostrelk raznih vrst, 168 pušk, 12 bajonetov, 94 ročnih bomb, 236 bomb za možnarje, 12 protiatankovskih bomb, 39.000 nabojev za ročno orožje, več zabojev kosov za ročno avtomatično orožje.

Mizarska delavnica je last nekega Maria Montanarija, ki so ga aretirali. Izjavil je, da je orožje pripadalo 114. garibaldinski brigadi, pri kateri je bil on med vojno komisar. Orožje je kmalu po vojni skril skupno z drugimi. Policija je aretirala še druge in nadaljuje preiskavo.

Upori v Albaniji

BEOGRAD, 10. — Po zadnjih vesteh postaja odpor albanskega ljudstva proti vladi iz dneva v dan ostrejši. Posebno je ta odpor narastel v zadnjem mesecu v nekaterih okrajih osrednje in južne Albanije. V zvezi s tem piše glasilo albanskih političnih emigrantov «Flemuri Iliris», da uporablja albanski notranji minister Mehmed Šehu, ki skoraj vedno osebno vodi vse akcije policije in vojske proti albanskim upornikom, isti način borbe, kakor so to nekoč delali italijanski fašisti proti albanskim rodoljubom. Tako n. pr. postavlja Mehmed Šehu vsepovsod, kjer odkrijejo večje uporniške skupine, svoje oborožene tajne agente in člane albanske kominformistične partije, dalje taj, ne zasede okoli vasi in po vseh stezah, po katerih se uporniki gibajo. List nato pravi, da se je odpor proti današnjemu albanskemu režimu razširil iz severnih in osrednjih tudi na južno področje Albanije. Samo v okrajih Tirane in Kruja so v zadnjem času oborožili okrog tisoč članov partije in pripadnikov albanske tajne policije, kar jasno priča o močnejšem odporu albanskega ljudstva proti terorističnemu režimu Envera Hodže.

Po nepotrjenih vesteh iz Prage so te dni izvedli na Češkoslovaškem množične aretacije višjih in nižjih oficirjev. Glede števila aretiranih krožita dve verziji; po prvi je število aretiranih okrog 200, po drugi pa 600. Kot razlog aretacije navajajo zaroto proti režimu.

WASHINGTON, 10. — Državni tajnik Dean Acheson je nekoliko bolan in bo moral ostati v postelji. Uradni predstavnik državnega departmana je izjavil, da bo Acheson odpotoval v New York, kjer se bo udeležil dela glavne skupščine OZN.

Tudi med konservativci nasprotniki denacionalizacije

Danes bo Churchill imel na kongresu zaključni govor - Finančni minister predvideva težave pri izvajanju oborožitvenega programa - Edenov govor

SCARBOROUGH, 10. — Danes je bil drugi dan letnega kongresa konservativne stranke.

Med razpravljanjem se je pokazalo, da sta tudi v konservativni stranki dve struji. Prva pripada konservativcem starega tipa ki zahtevajo čim večjo neprostitev gospodarstva» in odpravo sleherna sledu socializacije. Druga pa zahteva večje vladne podpore in pomoči, večji protekcionizem pred tujo konkurenco, ohranitev polne zaposlitve itd.

Predstavniki stranke, ki so zavzemali odgovorni ministri, so zavzemali srednje in nejasno stališče, toda obe struji sta odločno zagovarjali svoje stali.

Do nasprotij je prišlo bolj ali manj pri razpravljanju o različnih vprašanjih. Najbolj odimiva kritika je bila n. pr. proti denacionalizaciji prevoznih in zaradi nezanimanja pade pri depresiji, ki je zadela tekstilno in mehansko industrijo v Lancashire in Yorkshire. Ministra za prevoznino in trgovino sta pobijala v obtožbe in obljubila, da bo v bodoče posvečala večjo pozornost temu vprašanju.

Med govori raznih ministrov je se je opazil tudi obrambni minister n. pr. med govorom ministra za poljedelstvo, od katerega so predstavniki Devonshira zahtevali večje zanimanje za kmetijstvo. Med drugim je minister napovedal da bodo v reviziji mednarodnih tarifnih dogovorov, ki jo od vseh strani zahtevajo govorili z gospodarski konferenci Commonkealtha, ki bo v novembru v Londonu.

Minister za urbanistiko Harold Mac Millan pa je obljubil, da bo vlada izvedla program za zidanje 300.000 novih hiš letno priznal pa je, da so finančna vprašanja v zvezi s tem načrtom skrajno kočljiva.

Finančni minister Butler pa je izjavil, da je vlada s svojo politiko uspela preprečiti inflacijo. Opozoril pa je, da bo do prihodnje leto nastale še večje težkoče zaradi obveznosti, ki izhajajo iz oborožitvenega programa.

Churchill je prišel sinoči v Scarborough, ni pa bil navzoč na kongresu. Jutri popoldne bo imel zaključni govor.

Obveščeni krogi izjavljajo, da bo Velika Britanija vztrajala na zahtevi, da pošlje svoje opazovalce na delo Anzusa (pacifiški svet), čeprav se govori, da je Amerika opozorila Avstralijo, da bo opustila ves varnostni sistem na Pacifiku, če bo Velika Britanija vztrajala na svoji zahtevi. Predstavnik državnega departmana pa je te govorice zanikal. Nekateri domnevajo, da bo londonska vlada pozvala parlament, ko se bo v torek zopet sestal, naj se izreče o britanski politiki v tem vprašanju.

Zunanji minister Eden je imel v Hullu govor, v katerem je dal kratek pregled o sedanjem položaju. Med drugim je izjavil, da smoter zahodnega zavezništva ni vsiliti politične sisteme, ki bi bili enaki britanskemu. Dejal je, da se vsi narodi ki hočejo svojo neodvisnost in ki se hočejo medsebojno spoštovati, pridružiti Veliki Britaniji.

Govoril je nato o gospodarski politiki Velike Britanije in dejal: Preteklo jesen smo bili samo korak pred propadom in samo politika varčevanja nas je rešila katastrofe». Nato je Eden izjavil, da britanska vojaška sila stalno narašča in da je obnovitev sile in enotnosti Zahoda že dala dobre plodove. «Naša sila je močan činitelj miru in vsakdo ve, da ne bomo slabo uporabljali te sile», je pripomnil Eden.

Ernest Gross o afriških vprašanjih

NEW YORK 10 — Ameriški delegat v OZN Ernest Gross je izjavil med drugim: «Naš smoter bo nastopati kot pomirjevalci, če bodo o nekaterih vprašanjih, ki se tičejo ne-

Ostavka grške vlade

ATENE, 10. — Grška koalicijska vlada, ki ji je predsedoval general Plastiras, je danes odstopila. Kralj Pavel je razpustil parlament in je razpisal nove volitve za 16. novembra. Nato je kralj povabil državnega pravdnika Kiusopulosa, naj sestavi novo vlado za opravljanje rednih upravnih poslov in za nadziranje volitev.

Fašistični škof in „figli di papà"

Vesoljni tržaški iredentistični tisk je objavo molitve «Maria Santissima, benedici... camicie nere...» sramežljivo zamolčal in poniglavo stisnil rep med noge. Mi jih razumemo, te zagovornike fašističnega škofa, ki niso nič boljši od njega, saj vendar sedaj ne morejo več kričati, da Santin ni blagoslavljal fašističnega orožja itd. Oglasilo pa se je takorekoč osebno škofovo glasilo «VITA NUOVA», ki izhaja enkrat na teden in ki ga usmiljene sestre tako radodarno polagajo na postelje bolnikom v tržaški bolnišnici (za 25 lir seveda). Pa tudi škof se je to pot izkazal za zelo sramežljivega: medtem ko je še pred tedni v tem listu odgovarjal na prvi strani in s po cele strani dolgimi članki, ki so se nadaljevali vse tja do zadnje strani, smo včeraj komaj našli nekaj desetin vrstic dolg člančić šele na šesti strani pod majhnim naslovom «GIUOCHI E TRUCCHI DEI „Primorski"». Poglejmo, kaj pravi:

Predvsem se izgovarja, da je na tisti molitvi le Santinov «imprimatur», in da je molitev napisal neki mons. Torcoletti. No, in potem? Ali smo mi to skušali prikriti? Zdi se, da tudi za Santinov tednik to ni važno, ker takoj nadaljuje, da gre za «una delle tante preghiere», ki jih molijo vojaki, in da je podobne stvari ukazal počenjati celo sam «Giuseppe Vissarjanovic Stalin»... Prav zares se nismo nadejali, da bo Santin klical samega Stalina na pomoč v polemiki s Primorskim dnevnikom, čeprav gresta z Vidalijem zadnje čase složno v napad proti coni B, o kateri imata popolnoma enake pogleda zlasti glede preganjanja vere kakor tudi o tistem pripetljaju, ki se je Santinu zgodil pred šestimi leti v Kopru, ko je rajnki Sček dejal, da bi ga bili morali Istrani pravzaprav vreči v morje za vse njegovo fašistično početje. Spominjamo se ob tej stalinsko - santinski idili, da je veliki Dostojevski nekje zapisal, da bo prišel čas, ko se bosta Kremelj in Vatikan sporazumela za skupno črnordečo diktaturo sveta... Mar je blizu ta dan?

Višek klerofašistične pokvarjenosti, neverjetne nemoralnosti, ki hkrati dokazuje, da zadnje svetovno klanje Santina in njegovih ni prav ničesar naučilo, kjer je patetično vzkliknjeno: «Mar reški škof (Santin) ni smel dovoliti klicanja Svete Device in svetnikov, kot da bi bili vojaki, ki so vsi «figli di mamma e di papà», neposredni vzrok vojne in kot da niso delali in opravljali zgolj svoje dolžnosti, kot jo opravljajo vsi vojaki, pa tudi jugoslovanski, ko jih domovina kliče.»

Molto bene. To nam le potrjuje tisto, kar smo mi vedno trdili: da so Abesinci, Albanci, Grki in nato še Jugoslovani in Rusi za Santina in njegove — tako je zapisano v Santinovi molitvi preblaženi devici Mariji — necivilizirani barbari, italijanski vojaki pa — še posebej pa tisti v črnih srajcah — «tutti figli di mamma e di papà». Kaj to pomeni, je jasno: Santin bo tudi v bodoče blagoslavljal te nedolžne mamine in papančkove sinčke, čeprav pravi, da velja isto za jugoslovanske vojake, za katere vemo, da je Vatikan pošiljal belogardistom rožne vence z odpustki za vsakega zaklanega jugoslovanskega vojaka, ki ga je domovina poklicala v obrambo svoje rodne grude, da ne govorimo o prizorih, kakršen je tisti, ki ste ga na tem mestu videli pred nekaj dnevi naslikanega, ko tak papančkov sinček v blagoslovljeni črni srajci drži na kol nabodeno glavo jugoslovanskega vojaka. Toda vidite, tisti zločinski črnosrajčnik po mnenju Santinovega glasila ni kriv direktno za vojno. Ne, verjamemo. Pa če dopustimo, da v resnici mnogi italijanski vojaki niso bili neposredno krivi za vojno in je bil zanjo kriv Mussolini, kako to, da je ta vojni nesporni krivec prav Santina osebno odlikoval z «Medaglia d'oro», kako to, da se je prav s tem krivcem dal Santin tolikokrat slikati? Kako to, da se kaj takega ni pripetilo na primer škofu Fogarju in drugim, temveč prav njemu — fašističnemu škofu? Na to naj nam odgovori «VITA NUOVA».

Končno pravi Santinovo glasilo, da takšnih dokazov, kakršna je objavljena molitev za njegove črne srajce, lahko najdemo «a iosa». Saj v tem je vendar bistvo naših obtožb fašističnega škofa. Ne da jih lahko najdemo — mi jih imamo v rokah in jih bomo objavljali, dokler ne bo fašističnega škofa Santina iz Trsta burja vzela in ga odnesla vsaj tja do Rima. Pa tudi za poznejše rodove bodo taki santinsko - fašistični dokumenti zelo koristni, da se bodo znali ravnati, ker je Santinovo blagoslavljanje črnih srajc stalo nas Jugoslovane skoro pol milijona smrtnih žrtev. Kajti če bi temu ne bilo tako, bi rekli, naj blagoslavlja, kot ga je volja, in naj po svoje «bogu moli». Tako pa pri najboljši volji ne moremo. Nikdar več nam namreč ne bodo blagoslovljeni mamini in papančkimi sinovi v črnih srajcah rezali glav takole po mili volji

To naj fašistični škof že enkrat razume.

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

Danes, sobota 11. oktobra
Samo, Negoslava
Sonce vzide ob 6.16 in zatone ob 17.27. Dolžina dneva 11.11. Luna vzide ob 23.20 in zatone ob 14.22.
Jutri, nedelja 12. oktobra
Serafin, Drugislav

Ugrabitev priljubljeni napev neofašistov

Ze več kot pred enim tednom sta skrivnostno izginila dva moža: stric in nečak, oba z imenom Giuseppe Tomat. Spričo te izginitve so se pojavila mnoga ugibanja, med drugimi tudi, da so ju ugrabili komunisti. To utemeljujejo, ker je mlajši izmed obeh Tomatov pričal na procesu iz Porčinja proti obtožencem, ker je bil sam član Ozopa. Po enem tednu poudarja lokalni tisk še vedno vso to zadevo. Najbolj objektivni časopis izključuje, da gre za politično maščevanje. «Po presojanju vseh mnenj ni niti govora o izginitvi zaradi političnega maščevanja», tako piše ta časopis. Toda fašistični «Messaggero Veneto» noče o tem niti slišati, temveč piše, da je izključena nesreča in poudarja dogodek kot političen. Najreakcionarnejši list «Il Corriere della Sera» je šele 9. oktobra prvič objavil vest o tej izginitvi. Zanj je zadnji in edini možni sklep ta, da je ozadje tej zadevi političen. Da bi še prilil vodo na svoj mlin, začenja «Il Corriere della Sera» s svojim običajnim protislovanskim strupom.

Piše: «Edina verjetna možnost je, da so filoslovenski elementi ugrabili ta dva moža».

Kakor da bi Slovenci ne imeli drugih skrbi, kot da organizirajo ugrabitve ljudi. In to potem, ko je policija že ugotovila, da sta stric in nečak Tomat izginila potem, ko sta do polnoči obiskala kakih 5 gostiln v Vidmu, kjer sta v vsaki nekaj popila. Pri vsem tem pa je za nekatere ljudi možnost nesreče popolnoma izključena.

Novo šolsko leto

Na goriških srednjih šolah se novo šolsko leto prične v četrtek, 16. t. m., s šolsko mašo ob 10. uri. Dijaki naj se zberejo ob 9.30 vsak na svoji šoli, odkoder pojdejo v spremstvu gg. profesorjev v stolnico.

K tej maši so vabljeni tudi oči in sorodniki dijakov. Naslednji dan, v petek, bo pouk od 8.30.

Delavci za Argentino

Pokrajinski urad za delo v Gorici sporoča, da sprema specializirane delavce, ki se nameravajo izseliti v Argentino, kjer jih nujno potrebujejo. Veliko povpraševanje je predvsem po mizarjih, strugarjih, mehanikih in drugih. Delavci morajo biti zdravi. Zaželena starost je od 18. do 35. leta in do 40 za poročene. Interesenti naj se javijo na Uradu za delo — oddelek za emigracijo — najkasneje do 9. oktobra. S seboj naj prinesejo vse osebne dokumente in delovno knjižico ter morebitno usposobljenostno potrdilo.

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

„Nenaravna razmejitev" vzrok slabemu gospodarskemu stanju na Goriškem

S poudarjanjem šovinizma skušajo predstavniki oblasti odvračati italijanske množice od življenjskih težav

GORICA, 10. — Za uvod v neuradno volilno kampanjo je podtajnik državne obrambe onorevole Baresi pred mesecem dni obiskal skoraj vse furlanske občine, zanimal se je za potrebe goriške občine in pokrajine. Po njegovih obiskih se je v krajevnem italijanskem šovinističnem časopisu pojavil članek, v katerem je pozival javnost in strokovnjake, naj prispevajo s predlogi, da bi popravili gospodarski položaj, ki je nastal po krivični razmejitvi. Do tega koraka ga je privedlo mnenje, da se bo vlada nekega dne lahko naveličala in ukinila podpore.

Kot podtajnik državne obrambe in goriški poslanec pa onorevole ni vedel povedati nič posebnega, kar bi pripomoglo k ustvarjanju pogojev za odstranitev krize goriškega gospodarstva. Tudi v današnjem polemičnem članku s kominformisti ne pove poslanec nič novega. Ponovil je samo še enkrat oguljeno šovinistično tezo, da je sedanjemu položaju kriva nenaravna razmejitev, za katero so odgovorni tudi kominformisti in še posebno Togliatti, ki je hotel goriško pokrajino še bolj «nenaravno raztrgati».

Kot vidimo, so bližnje volitve spravile v dvoboj demokristjane in kominformiste. Eni kot drugi se obmetavajo z vsemogočimi dokazi in protidokazi, da bi sebe postavili kot zagovornika, oziroma branilca najosnovnejših interesov perbivalstva.

Taka vsakodnevna polemika pa ni tako visoka, da bi tudi preprosti ljudje ne videli političnih ciljev, ki jih zasledujejo posamezne stranke.

Slovenci v Italiji sodimo ljudi in stranke po njihovih dejanjih. Do takega presojanja položaja nas je privedlo dejstvo, da so nam že marsikaj obljubili s pisanjem in besedami, česar niso izpolnili. Tako se je zgodilo z manjšinskim vprašanjem, dvojezičnostjo, slovenskim šolstvom itd.

Kaj pa je z najosnovnejšo pravico slehernega italijanskega državljanja, pravico do dela?

S tem v zvezi pravi člen 4 italijanske republikanske ustave sledeče: «La Republika riconosce a tutti i cittadini il diritto al lavoro e promuove le condizioni che rendono effettivo questo diritto.

Ogni citadino ha il dovere di svolgere, secondo le proprie possibilità e la propria scelta, un'attività o una funzione che concorra al progresso materiale o spirituale della società».

To pomeni, da ima vsak državljan do dela popolno pravico. Toda ostvaritev te pravice je zvezana s številnimi težavami. Goriška pokrajina s svojimi 130.000 prebivalci ima skoraj 13 odstotkov brezposelnih ali 11.000. Torej je doseči pravico, ki jo predvideva ustava res težavna. To je naša ugotovitev.

Kaj napraviti, da ustava ne bo kos papirja?

Najprej bi morali vladni ljudje, kakršen je tudi poslanec Baresi, poskrbeti, da zagotovijo delo slehernemu državljanu, kot to jamči ustava. Za uresničitev te najosnovnejše pravice slehernega človeka našega stoletja mora oblast napraviti vse potrebno. To pa v pogojih sedanjega kapitalističnega ustroja Italije ni tako lahko doseči, ker oblast potrebuje podporo kapitala. Gre torej za začarani krog, v katerem imajo kapitalisti odločujočo besedo.

Če njim ni do tega, da bi v primeru krize vseeno obdržali na delu svoje delavce, tega ne storijo, ampak jih pošljejo na cesto. Oblasti se temu ne morejo upirati. Poleg tega so same tudi toliko nezmožne, da bi z javnimi deli zaposlile brezposelno delovno silo. Pridemo do ustavi nasprotne stvarnosti, do ustvarjanja brezposelne armade.

Tudi «pravična razdelitev» goriške pokrajine (pod temi besedami je razumeti priključitev Posoške in Vipavske doline) bi ne odstranila sedanje krize. To je samo izgovor, da s poudarjanjem šovinizma skušajo predstavniki oblasti odvračati italijanske množice od sedanjih težav.

Ostvaritev ustave doseže lahko samo oblast delovnega ljudstva skupaj z revolucionarnimi pridobitvami. Vse drugo je polemika, ki ne bo dala brezposelnim niti mrvice kruha.

V BENEŠKI SLOVENIJI PRIPRAVLJAJO JABOLČNIK

Seja pokrajinskega upravnega odbora

GORICA, 10. — Pod predsedstvom podprefekta Di Pasqualeja je pokrajinski upravni odbor na svoji zadnji seji sprejel sledeče sklepe:

Pokrajinska uprava: plačilo prvega tajnika za delo kot tajnika OMNI; zvarovalnina za civilno odgovornost za osebje pokrajinske umobolnice.

Občina Doberdob: davek na pse za leto 1952, na stroje za ekspres kavo, avtomobile, klavirje in biljarde (odobreno od 1. januarja 1952 dalje); davek na policijsko dovoljenje (odobreno od 1. januarja 1952).

Občina Tržič: prodaja občinskega zemljišča v gradbene namene (odobreno na pristanek občinskega sveta).

Občina Krmin: popravek proračuna za leto 1952.

Občina Kopriva: prispevek za oskrbovanje duševno bolnih mladoletnikov.

Občina Mariano: finansiranje za večje izdatke v zvezi s popravkom načrta popravila mesta.

Občina Romans: finansiranje za večje izdatke v zvezi s popravkom načrta za popravilo mesta; izboljšanje delovnih pogojev za občinske nameščence, zlata kolajna dvema učiteljema ob 40-letnici službovanja; povišek cene za zemljišča na pokopališču.

Občina Ronke: davek na zasebne avtomobila (od 1. januarja dalje); funkcijska doklada odborniku - poverjeniku za delovne centre; tarifa za najemnino občinskih prostorov z električno razsvetljavo; potrošniški davek na električni tok za razsvetljavo in ukinitev davka na električni tok za gospodinjsko uporabo; davek na policijska dovoljenja (od 1. januarja dalje); pristojbina za najem zemlje in podzemlja za bencinske črpalke.

Občina Zagraj: poveritev terjatve pristojbin za luč in vodo upravi Incic (odobreno na pristanek občinskega sveta); povišanje plače duhovnikom; povišanje plače občinskim uslužbencem.

Občina Skocijan: davek na klavirje in biljarde.

Nadalje je odbor zavrnil prizive, ki so jih proti zavrnitvi trgovske obrtnice vložili sledeči trgovci: Fasani por. Fabbris Marija iz Tržiča, Edvard Huala iz Gorice, Walter Ceschel iz Gorice in Konstantina Baraggia iz Gradeža. Sprejeti pa so bili prizivi sledečih trgovcev: Renata Derocchija iz Gorice, Jakoba Rozenbauma in Dominika Saccomanija.

V nedeljo na izlet s SPD

Izletnike, ki se udeleže v nedeljo izleta SPD ponovno obveščamo, da se zberejo Goričani ob 13.30 na pevmskem mostu, Podgorci ob isti uri v Grojni.

Nakazila za bencin

Pokrajinski E. A. M. v Gorici sporoča vsem interesentom, da lahko dvignejo na njenem sedežu nakazila za bencin proste cone za mesec oktober. Za dvig nakazil je predložiti vozno dovoljenje.

Pred koncertom Komornega zbora iz Trsta

GORICA, 10. — V nedeljo poldne bo ob 18. uri v prejšnji dvorani Mladike pevski koncert tržaškega Komornega zbora pod vodstvom Ubalda Vrabca. Na sporedu bodo sledeče pesmi:

Ubald Vrabec: «Slovenska pesem»; A. Nedved: «Nazaj v planinski raj»; Oskar Dev: «Zarja»; D. Jenko: «Lipa zelenela je»; Flajšman - Hubad: «Luna sije»; Adamič - Pavčič: «Jezdec»; J. Laharnar: «Mladostin»; U. Vrabec: «Bilečanka»; K. Boštjančič: «Hladna jesen»; K. Boštjančič: «Plenice je pral»; K. Boštjančič: «Od Celja do Zalca»; K. Odak: «Dremlje mi se, dremlje»; R. Simoniti: «Na oknu»; U. Vrabec: «Njega ni»; Z. Prelovec: «Ženka mi v goste gre»; U. Vrabec: «Barčica»; U. Vrabec: «Polževa ženitev»; U. Vrabec: «Bratci veseli vsi».

Nastopajo tudi solisti, in sicer sopran Anica Sčuka, alt Danica Trobec in tenor Stanko Birsa.

Danes dopoldne lahko dobite vabila in vstopnice v prostorih Zveze prosvetnih društev, Ul. Ascoli 1/I, ves dan, pa so na razpolago v kavarni Bratuž.

Vabimo slovensko javnost, da pride na koncert. — Opozarjamo na točnost.

Delo jugoslovansko-italijanske razmejitvene komisije

Sporazum dosežen samo na odseku Gorice

GORICA, 10. — Po poročilu jugoslovanske časnikarske agencije končuje v Ljubljani te dni svoje delo mešana jugoslovansko-italijanska komisija za razmejitev, katere naloge smo popisali že pred meseci, in ki se nanašajo na začrtanje stalne meje, kakor to predvidevajo členi mirovne pogodbe z Italijo. Sporazumno rešitev so dosegli samo na odseku Gorica, še vedno nerešeno pa je začrtanje meje na Kolovratu, Brdu in St. Mavru.

Celotno vprašanje proučuje sedaj jugoslovansko zunanje ministrstvo, ki ga bo predložilo italijanski vladi. V Beogradu poudarjajo, da bi bili z zakoličenjem meje že zdavnaj pri kraju, če bi na italijanski strani obstajalo nekoliko več volje, da se vprašanje reši. Torej gre zopet za italijansko nepopustljivost, ki je že tolikokrat vzrok, da odnosi med jadranskima sosedoma niso niti prijateljski niti znosni.

Srednje

V naši občini je več otrok obolelo na otroški paralizi. V vasici Gorenji Trbilj je bilo 5 takih primerov. Eden med njimi, 5-letni otrok, je podlegel. Zdravniki niso še ugotovili ali gre za epidemijo ali pa so to samo posamezni primeri. Podvzeli so nekatere ukrepe, vendar bi morali napraviti vse potrebno čimprej, da ne bo prepozno.

Grobove je čas osnažiti in popraviti do 28. oktobra

Mestno županstvo v Gorici sporoča, da je treba s snaženjem in popravili grobov na glavnem pokopališču zaključiti do 28. t. m.

Po omenjenem roku ne bo nikomur dovoljeno, da bi se ukvarjal z omenjenim delom na pokopališču.

Poslednja postaja trupla pok. Venturinija v osvobojeni domovini. Na obmejnem bloku pri Fernetičih se je od zaslužnega pokojnika poslovil prof. Macarol iz Sežane.

Na Opčinah je pričakala krsto množica Opencev. V njihovem imenu se je od pokojnika poslovil prof. Sosič.

SPORED POGREBNIH SVEČANOSTI ZA POKOJNIM F. VENTURINIJEM

Danes bo pogreb ob 15. uri iz Ul. Roma do cerkve sv. Antona novega. Nato krene pogrebni sprevod po Korzu, Goldonijevem trgu do Trga Garibaldi. Od tu krene voz s pokojnikom na pokopališče pri Sv. Ani. Priporočamo občinstvu, da se od Trga Garibaldi do pokopališča posluži razpoložljivih avtobusov in filobusov.

Pri odprtem grobu bosta govorila zastopnika učiteljstva in glasbenikov ter zastopnik prosvetnega društva «Slavko Skamperle», nakar zapoje zbor prosvetnega društva «Slavko Skamperle» v zadnje slovo žalostinko.

SHPZ prosi člane prosvetnih društev, da se udeležijo pogreba našega kulturnega delavca, ki je s svojim kremenitim značajem in doslednim prosvetnim delom zarezal globoke brazde v naši kulturni njivi.

GLASBENA MATICA poziva vse svoje člane, da se udeležijo progrebnih svečanosti za slovenskim skladateljem in bivšim predsednikom G. M. F. Venturinijem.

Gojence šole G. M. obveščamo, da danes popoldne ne bo pouka.

PEVCI! Pozivamo pevce, da se udeležijo pogreba pok. Frana Venturinija, našega dolgoletnega pevovodja in skladatelja.

Pevci, zberite se danes ob 14.30 na vogalu Ulice Roma - Valdirivo (pri lekarni) bodite grupirani, da vas pevovodje ne bodo iskali.

Pevovodje

PROSVETNO DRUSTVO «Ivan Cankar» vabi vse pevce in pevke, da se gotovo udeležijo pogreba FR. VENTURINIJA in sodelujejo pri žalostinkah «Vigred» in «Gozdič je že zelen».

Pevovodja

Pozivamo škedenjske prosvetaše da se udeležijo pogrebnih svečanosti za pokojnim F. Venturinijem.

IZPRED SODIŠČA

Priziv skupine nadobudnežev ki so na shodu fantov peli fašistično himno

GORICA, 10. — Danes so na kazenskem sodišču pregledali priziv skupine trinajstih mladeničev in ene ženske, ki jih je goriški okrajini sodnik dne 20. lanskega novembra obsodil, ker so nekaj časa prej ob shodu «fantov» peli na Korzu «Giovinezzo».

Zaradi apologije fašizma je okrajni sodnik na prijavo policije obsodil 20-letnega Silvana Roblegga iz Tržiča, 24-letnega Virginija Turina iz Škednja pri Trstu, 42-letnega Alojza Vermiglia iz Tržiča, 23-letnega Livija Legišo iz Gorice in 20-letnega Bruna Zambona vsakega na šest mesecev zapora pogojno. Iste obtožbe je zaradi pomanjkanja dokazov oprostil 20-letnega Jožefa Ronchinija iz Masse Lombarde, 25-letnega Olivija Romanija iz Reggio Emilie, 25-letnega Ivana Valerianija iz Reggio Emilie, 25-letnega Dantеja Scolara iz Reggio Emilie in 29-letnega Valentina Cozzija iz Trsta. Zaradi mladoletnosti je pa pomilostil 17-letnega Pierina Samuela in 18-letnega Lucijana Segola iz Gorice. Zaradi iste obtožbe in upora agentom javne varnosti je 24-letno Ido Samuele iz Ul. Nizza 4 obsodil na 8 mesecev pogojno.

Obtoženci so vsi že pri razpravi na kazenski sodniji zavračali vsako krivdo in se na vsak način hoteli dokopati do oprostitve. Ker pa jim ni uspelo, so napravili priziv, v katerem so se izgovorili, da so na dan shoda bojevnikov peli samo patriotske pesmi.

Sodišče je priziv sprejelo in oprostilo Roblegga, Ronchinija, Romanija, Cozzija, Segato, Pierina Samuela in Ido Samuele z utemelitvijo, da niso zakrivili dejanja. Zaradi pomanjkanja dkazov pa so oprostili Legišo in Ido Samuele obtožbe upora agentom javne varnosti. Turini in Zamboniju pa so kazen znižali samo na plačilo 12.000 lir globe.

Prefektov odlok o prekuhavanju tropin

Te dni je prefekt goriške pokrajine v zvezi s prekuhavanjem tropin in pripravo lahkih vin izdal dne 1. oktobra odlok štev. 20689, ki določa:

1. Hranjenje tropin je dovoljeno samo do 31. decembra 1952, razen če niso namenjene prekuhavanju, za krmo ali v zasebne namene.

2. Za tropine so mišljene poleg trdega dela jagod tudi grozdni peclji, če so seveda ločeni od jagod.

3. Rok za hranjenje tropin bodo podaljšali samo za tiste pridelovalce, ki izdelujejo vino tudi iz posušenega grozdja. Tem bodo rok podaljšali samo na podlagi potrdila, ki ga tovrstnim pridelovalcem vina izstavi Trgovska zbornica.

4. Po zgoraj navedenem roku bodo tropine lahko hranili samo a) v prostorih destilerij pod kontrolo finančnih straž; b) če so pomešane z drugo krmo; c) močno skisane ali na kak drug način pokvarjene; d) posušene; e) pomešane z rastlinskimi ali živalskimi odpadki, da jih je potem uporabiti kot gnojilo. V vseh ostalih primerih morajo pridelovalci vina tropine denaturirati z najmanj 1 kg živinske soli na vsak stot tropin.

5. Kar se tiče lahkih vin, je kot po členu 12. zakonskega odloka 2. septembra 1952, strogo prepovedano prodajati ali hraniti za prodajo lahko vino, ki ga pripravljajo z zalivanje in vrenjem tropin z navadno vodo. Na prodaj so lahko samo tista lahka vina, ki so vskladiščena v vinski zalogah na debelo in drobno. Na prodaj so nadalje lahko tudi laka vina, ki so namenjena: a) destilaciji; b) ki jih hranijo v prostorih destilerije pod kontrolo finančnih straž; c) ki so pomešana z vsaj 15 odst. vinskega kisa in so zatorej namenjena kisu.

6. Vsi tisti, ki hočejo izdelati lahka vina v namene kot pod črkami a), b) in c) prejšnjega odstavka, morajo napraviti prijavo na prostem papirju in jo vložiti na Eksperimentalni kemijsko kmečki institut v Gorici, Ul. Duca d'Aosta 55. V prijavi morajo navesti: a) količino tropin, ki jih nameravajo uporabiti za izdelavo lahkega vina; b) količino lahkega vina, ki ga bodo pridelali; kraj, kjer bodo lahko vino izdelali in ga hranili. Omenjeno prijavo je vložiti vsaj pet dni pred izdelavo lahkega vina.

Kršitelji te odredbe bodo kaznovani po zakonu.

Vesti za trgovce

GORICA, 10. — Zveza trgovcev za goriško pokrajino sporoča vsem včlanjenim trgovcem, da si na njenem sedežu na Korzu štev. 5 lahko ogledajo sledeče okrožnice: tranzitna trgovina; trgovinske izmenjave z Brazilijo; uvoz svežih rib za predelavo; uvoz odpadkov cina — nakazila za carino.

Kmečka predavanja

GORICA, 10. — V okviru propagande za izboljšanje in povečanje pšeničnega pridelka v naši pokrajini je Pokrajinsko nadzorništvo za poljedelstvo napovedalo kmečka predavanja v Dolenjah, Ritarjih, Borgnanu in Versi. Omenjena predavanja bodo v nedeljo 12. t. m. ob 11. uri. Na njih bodo izvedenci Pokrajinskega nadzorništva za poljedelstvo kmetovalce seznanili s cilji državnega natečaja za zvišanje poljedelskega odnosa v prihodnjem letu, o najboljšem načinu setve ozimine ter z ukrepi za razvoj gospodarstva in povečanja zaposlitve s pomočjo kmečkih kreditov, po zakonu 25. julija 1952.

Obvestilo čedadskim vinogradnikom

Čedadski župan sporoča vsem vinogradnikom, lastnikom in najemnikom, ki so oproščeni trošarine ali ne, da morajo pismeno prijaviti na posebnem obrazcu trošarinskemu uradu naslednje:

a) do 10. oktobra morajo prijaviti svoje zaloge pridelkov

b) do 20. oktobra morajo prijaviti kakršno koli količino vina, ki ga pridelajo ob tej trgatvi; če se trgatev podaljša čez 20. oktober, morajo to prijavo opraviti deset dni po trgatvi. Kršitelji bodo morali odgovarjati po zakonu, poleg tega pa bodo napravili pri njih uradni pregled.

KINO

VERDI. 17: «Ob trčenju svetov», barvni film.

VITTORIA. 17: «David in Betsabea», G. Peck in S. Hayward.

CENTRALE. 17: «David in Betsabea», G. Peck in S. Hayward.

MODERNO. 17: «Krvavi meči», L. Parks.

ŠPORTNE VESTI

Pro Gorizia igra v Bellunu

Jutri bo goriška nogometna enajstorica v Bellunu igrala proti domačemu moštvu. Po dobri igri, ki so jo Goričani pokazali v nedeljo pred svojim občinstvom na goriškem stadionu, smemo pričakovati, da se bodo goriški igralci tudi to pot izkazali, čeprav so v četrtek doživeli hud poraz na trening-tekmi z videmskim moštvom Udinese, ki igra v I. državni ligi. Pro Gorizia je v četrtek nastopila v sledeči postavi: Buttignol; Tofful, Costelli; Bosco, Cuzzot, Venuti; Di Biagio, Tulissi, Morello, Gratton, Castellani. Prvi polčas se je končal z rezultatom 3-0 v korist gostov, v drugem polčasu pa je Goričanom uspelo zabiti en gol. Videmčanom pa kar... d . et. Končni rezultat je je bil tako 12-1. Seveda ne smemo podcenjevati domačinov, kajti prevelika je razlika, ki obstaja med obema ekipama, vendar se z žalostjo spominjamo na tiste lepe čase pred nekaj leti, ko je tudi Udinese gostovala v istem prvenstvu kot Pro Gorizia, in ko so bili Videmčani tudi tepeni. Upajmo, da bodo znali igralci trenerja Valeja prinesti iz Belluna obe točki.

KOSARKA

Jutri: Reyer - Goriziana

Po nepričakovanem porazu, ki so ga goriški košarkarji doživeli preteklo nedeljo v Gorici v svoji prvi letošnji prijateljski tekmi se je nekaj zjasnilo tudi na tem obzorju po uspeli tekmi, ki so jo igrali v četrtek zvečer v Trstu proti tamkajšnji Ginnastici, ki gostuje prav tako kot Goriziana v prvi državni ligi. Goriško moštvo je bilo okrnjeno; manjkal je Rosa, ki tudi v nedeljo ni igral, poleg tega pa je Trstu manjkal tudi Punteri, ki je bil zadržan. Najbolj sta se v tržaški prijateljski tekmi izkazala mlada Giorgi in Zorzi. Dobro pa je tokrat igral tudi Collini. V prvem polčasu so bili Tržačani v vodstvu z rezultatom 30:24, v začetku drugega polčasa pa so začeli Goričani uspešno napadati, izenačili in prekosili so nasprotnike ter obdržali razliko do konca tekme. Končni rezultat je bil 54:49 v prid Goričanom. Goričani so nastopili v sledeči postavi: Collini (14), Dreossi (4), Puteri (8), Korsič, Giorgi (10), Zorzi (14), Kocijančič (4).

Jutri pa bodo goriški košarkarji sprejeli na igrišču v Ulici Rismondo ekipo iz že večletnega gostovanja v prvi državni ligi, to je Reyer iz Benetk. Tekma obeta biti zanimiva, ker bodo tako Goričani že v drugič preizkusili svoje moči proti prihodnjim nasprotnikom. To bo verjetno zadnja ali predzadnja predprvenstvena tekma Goričanov. Verjetno bodo igrali v sredi prihodnjega tedna proti Itali iz Gradiške. Prvenstvo se bo začelo prihodnjo nedeljo 19. oktobra, ko prvega gosta bo do Goričani sprejeli močno moštvo iz Varese. Jutrišnja tekma se bo pričela ob 11. uri.

IZ TRŽAŠKEGA DNEVNIKA

Med Kmetijskim nadzorništvom in kmeti ni prave povezave

Nujna je namestitev slovenskih strokovnjakov in uslužbencev v državnih ustanovah, ki se bavijo s kmetijstvom

O nekaterih vprašanjih, ki so prišla do izraza na posvetovanju, ki ga je priredila Kmečka zveza v Šempolaju, je bilo že govora.

Danes se bomo dotaknili pereče zadeve, ki zanima ne samo kmete iz Šempolaja, Trnovce, Praprota in drugih vasi, ki so jo sprožili, temveč vse naše kmetovalce. Gre za prepotrebno večjo povezavo med državnimi ustanovami, ki imajo v eni ali drugi obliki opravka s kmetijstvom (med temi je najvažnejše Kmetijsko nadzorništvo) in našim kmečkim življem na drugi strani. Do nedavnega so delovale Kmečke potovalne šole, ki so v glavnem dobro služile namenom za katere so bile ustanovljene. Kasneje so se preimenovale v Nadzorništva (Inšpektorati), poverili pa so jim tudi razne naloge upravnega značaja. Sčasoma so te ustanove postale privesek državne birokracije in od te prevzele mnogo slabih strani, ki so zlasti značilne za italijanski birokratični ustroj.

Danes imamo v naši coni v osrednjih kmetijskih organih okrog 50 nameščencev in ducat kmetijskih strokovnjakov. Kljub za naše razmere očividno številnemu aparatu, moramo ugotoviti, da so vezi, ki združujejo strokovnjake z živimi problemi naših kmetov, dokaj rahli. Navedli bi zgovoren primer: po odhodu domačega kmetijskega strokovnjaka, ki je deloval v nabrežinskem okolišu, je bil na isto mesto dodeljen naslednik; od vseh kmetov, ki so bili prisotni, je bil eden sam, ki je po naključju izvedel da je bil prejšnji strokovnjak nadomeščen.

Lahko trdimo, da kmetje sploh pogrešajo široko, neposredno in trajno povezavo s kmetijskimi strokovnjaki. Brez te povezave pa je zaman pričakovati vidnejših napredkov v razvoju našega kmetijstva. Pred našim kmetom so težke naloge. Kmetje se n. pr. pritožujejo zaradi slabe organizacije borbe proti koloradskemu hrošču, ki ogroža krompirjeve nasade, najvažnejšo kulturo na našem področju. Izkušnja uči, da v takih primerih ne zadostuje samo objava zakona o obveznem zatiranju, niti izdaja brošur in lepakov in celo niti izdatna pomoč v zatiralnih sredstvih, če ni vsa akcija pravilno organizirana in ustrezno izvedena. S pripravami za boj proti škodljivcu je pričeti takoj, da ne bo iznenadenj. Sedaj je čas za temeljito pripravo, pa tudi za proučitev ukrepov proti vsem tistim, ki se na škodo skupnosti ne bodo odzvali napovedani akciji. Kmetje morajo biti o vsem tem poučeni in sami sodelovati tudi pri pripravah. Kako naj organi, ki jim je poverjena skrb za kmetijstvo, dosežejo zaželene uspehe, če se ne bodo tesneje povezali s kmečkim prebivalstvom?

Kmetje si želijo strokovnih tečajev, praktičnih in teoretičnih. Tečaji nudijo najugodnejšo priliko za neposredne stike med strokovnjaki in kmetovalci. Vendar pa poslednji želijo in zahtevajo, da bi bila predavanja v slovenščini. Namestitev vsaj še enega strokovnjaka vešča slovenskega jezika je nujno potrebna. V sestavu kmetijskih državnih ustanov, je danes en sam strokovnjak, ki obvlada slovenščino. Bo morda kdo očital našim kmetom, ki so 95% Slovenci, da bolehajo na narodni nestrpnosti, če zahtevajo da bi bil med osebjem kmetijskih organov vsaj 1% uslužbencev slovenske narodnosti? Ni dvoma, da bi povoljna rešitev te zahteve zelo ugodne učinkovala na področju tesnejše in uspešnejše povezave med državnimi ustanovami in živimi vprašanji tukajšnjih kmetov.

VSI ZA ENEGA EDEN ZA VSE!

Veljavo tega starega izreka bomo preizkusili od jutri naprej, ko se prične teden «ZA NASEGA DIJAKA». V tem tednu bo prispeval za «DIJASKO MATICO» vsak, ki nekaj da na narodno skupnost in solidarnost.

JUTRI 12. OKTOBRA BO OB 18. URI V GORICI

v prejšnji dvorani MLADIKE NA KORZU

KONCERT

Komornega zbora iz Trsta

DIRIGENT: UBALD VRABEC

Vstop bo dovoljen samo z vabili, ki jih boste lahko dobili na sedežu Zveze prosvetnih društev v Gorici, Ul. Ascoli 1/I. in v kavarni Bratuž.

PETDNEVNI IZLET Z AVTOPULMANOM V

BEOGRAD

OD 23. DO 27. OKTOBRA 1952

SPORED:

1. DAN: ob 5. odhod iz Trsta; ob 14. prihod v Zagreb;
2. DAN: ob 8. odhod iz Zagreba; ob 13. prihod v Beograd;
3. DAN: ogled mesta Beograda;
4. DAN: ob 13. odhod iz Beograda; ob 19 prihod v Zagreb;
5. DAN: ob 9. odhod iz Zagreba; ob 13. prihod v Ljubljano; ob 15. odhod iz Ljubljane; ob 19. prihod v Trst.

Prijave za izlet se sprejemajo za vožnjo, hrano in prenočišče ali pa samo za vožnjo.

Vpisovanje še danes 11. oktobra pri «Adria-Express», Ul. Fabio Severo 5 b — Tel. 29243.

Prosimo one, ki so se že vpisali, da se javijo v uradu od 13. do 15. oktobra.

PRVO POROČILO GEN. WINTERTONA

FINANČNI POLOŽAJ IN VALUTNI DOHODKI

Tržaški proračun je že dalj časa aktiven - Italija daje 7,5 milijonov valute zato, da lahko pobira 6,5 milijonov v obliki rafinatov mineralnih olj, 10 milijonov dolarjev od okupacijskih čet in številne milijone dolarjev, ki jih zasluži tržaško pristanišče, ladjevje itd. itd.

Proračunski primanjkljaj cone A Tržaškega ozemlja je že od 1948. leta predmet sporov in polemik. To vprašanje pa se je še posebno zaostrilo lani, ko je primanjkljaj izginil ter je obračun za prvo polletje 1951. pokazal presežek dohodkov nad izdatki. Vsa italijanska politika o Trstu pa je bila osnovana na finančni odvisnosti Trsta od Italije, na trditvi, da Trst brez finančne pomoči italijanske vlade ne more živeti. Te trditve so zaradi vztrajnega zboljševanja finančnega položaja postale vedno bolj iluzorne.

Rešitev tega vprašanja so našli v novi postavki, katero so vtaknili v drugem polletju 1951 v tržaški proračun. O tej novi postavki nam gen. Winterton v svojem zadnjem upravnem poročilu na Varnostni svet pravi sledeče:

«V prejšnjih proračunih nisso pri primanjkljaju, ki ga kaže Italija upoštevali dejstva, da veliko najbolj donosnih davkov, ki jih nalagajo ter pobirajo na tem področju, v veliki meri plačujejo potrošniki, ki živijo v Italiji. Po drugi strani pa potrošniki anglo-ameriškega področja plačujejo nekatere davke, ki jih pobirajo v italijanski republiki. Ko so zavezniki Zavezniške vojaške uprave ter italijanskega zalednega ministrstva razpravljali o proračunu za drugo polletje, so se sporazumeli, da predstavlja okroglo števiło 5.000 milijonov lir pošteno ocenitev čiste razlike med obema vrstama teh davkov. To število so zato uvrstili kot izdatek v proračunskih postavkah za drugo polovico leta 1951.»

K trditvi gen. Wintertona bi bilo treba marsikaj pripomniti. Na osnovi znanega sporazuma med italijansko vlado ter predstavniki ZVU skleninenega 8. marca 1948. v Rimu so ustanovili med Trstom in Italijo carinsko unijo, kar je pomenilo, da lahko prihaja v Trst vse italijansko blago brez carinske kontrole in obratno. Finančni sporazum iz 1948. leta je zelo jasen in določa, da pobirajo tukajšnji finančni organi, čeprav se to blago v Italiji porabi v Italiji ter te končne plačajo italijanski potrošniki, kot se je tudi odpovedal tistim carinam, ki jih pobira Italija na svojih mejah, a jih plačajo v resnici tukajšnji potrošniki.

Kako je mogoče, da na zahtevo Italije, tri leta po sklenjenem sporazumu, kar naenkrat ugotove, da je sporazum zastarel ter, da je bistvena sprememba tako, da v tržaški proračun vnesejo 5 milijard dolga? Vsi izgovori o pozabljivosti so dokaj smešni. Edini logičen odgovor dobimo, če upoštevamo politične momente ter potrebe italijanske politike. Tržaški proračun je postal aktiven in je treba zaradi političnih razlogov umetno prikazati, kako vseeno Italija Trst «velikodušno» podpira.

Italija vztraja kljub temu sporazumu iz 1948. leta, ker ji ta sporazum omogoča vmešavanje v tržaško gospodarstvo, ji daje praktično ves tržaški gospodarski sistem v roke. Poleg tega pa so v zadnjem času pripravljali plačevati del davka na izvozno bencina na mesto potrošnje, za kar bo Trst prizadet oškodovan.

Če pa ugotovimo, da je tržaški proračun v resnici pravzaprav aktiven, se lahko vprašamo, kako potemtakem še vedno govore o pasivi in italijanski pomoči. Vsa «italijanska pomoč» se v resnici sestoji iz carinske unije, ki je Trst prisilila, kupovati in prodajati svoje blago skoro izključno na italijanskem trgu. Temu se v običajnem jeziku ne pravi pomoč, temveč nasilna podreditev nekega ozemlja — slična kolonialnemu sistemu.

Naravnost smešen se nam zato zdi sledeč stavek v poročilu gen. Wintertona, ki se nanaša na kritje proračuna s strani italijanske vlade: «V tej zvezi želim priznati plemenitost in razumevanje italijanske vlade.»

Če bi italijanska vlada res kaj dala, bi to ne bil dokaz niti za njeno «plemenitost» še manj pa za razumevanje težav Tržaškega ozemlja, ker bi ta sredstva za kritje proračuna Tržaškega ozemlja italijanska vlada **morala** prispevati in to ne zaradi svoje plemenitosti, temveč zaradi mirovne pogodbe, ki določa, da krije Italija tržaški proračun in da mora Italija oskrbeti Trstu potrebno valuto.

O valutnih dohodkih in izdatkih Trsta poročilo ZVU skoro ničesar ne pove, oziroma lahko samo izvemo dokaj natančno razdelitev izdatkov, o dohodkih pa samo to, da so izdatke krili ERP in italijanska vlada. V letu 1951 je anglo-ameriško področje STO dobilo po obnovitvenem načrtu 9 milij. 848.000 dolarjev. Večino teh dolarjev so porabili za finansiranje uvoza mineralnih olj iz Venezuele in Saudove Arabije, torej za blago, ki gre v veliki večini (okoli 80 odst) v Italijo. Poleg valutnih sredstev ERP je italijanska vlada preskrbela še 7,5 milijonov dolarjev za finansiranje uvoza. Velik delež teh dolarjev je tudi odšel v obliki rafinatov v Italijo. Od 4,9 milijonov dolarjev, ki jih je prispeval ERP za uvoz mineralnih olj in od 3,1 milijonov dolarjev od prispevka italijanske vlade je najmanj 80 odstotkov odšlo v obliki rafinatov mineralnih olj v Italijo, kar pa pomeni, da je Italija dala v enem letu za valutne potrebe tržaškega uvoza 7,5 milijonov dolarjev, dobila pa samo pri uvozu mineralnih olj najmanj 6,5 milijonov dolarjev.

To pa ni bil edini valutni dohodek Italije, saj pobira na osnovi gospodarskega sporazuma iz 1938. leta vse tržaške valutne dohodke. Ti pa znašajo samo za vzdrževanje ameriških čet okoli 10 milijonov na leto, poleg tega pa valutni dohodki pristanišča najmanj še 6 milijonov na leto.

O valutnih dohodkih pristanišča, tržaškega brodovja, turistov, železniškega prevoza in javnih skladišč pa ni v poročilu ZVU niti ene same vrstice.

PAVELIC ANTE (na levi) in novinar D. Foa se razgovarjata v Montevideu. — Rimska revija «Epoca», ki je objavila intervju, dela reklamo hrvaškemu vojnemu zločincu, o katerem je celo A. Tamaro napisal: «Okupatorji so pogrešili, da so postavili na čelo Hrvatske krvoločnega bandita, ki je pomoril 500 tisoč Srbov in z barbarsko krutostjo pobil 30 tisoč Židov.»

PRED NOVO KONCERTNO SEZONO V LJUBLJANI

V znamenju dveh jubilejev:

250-letnice Filharmonije - 80-letnice Glasbene Matice

Letošnja koncertna sezona v Ljubljani bo potekla v znamenju dveh pomembnih jubilejev: osemdesetletnice najstarejše slovenske glasbene ustanove Glasbene Matice in 250-letnice Filharmonije. Leta 1872 so liberalni meščani v Ljubljani ustanovili glasbeno društvo, kot posledica zahteve po lastnem nacionalnem glasbenem življenju, ki se je rodila ob revoluciji leta 1948. Deset let po ustanovitvi Glasbene Matice je ta dobila že svojo glasbeno šolo, ki je bila dolga desetletja edina glasbena šola v Ljubljani in ki je dala našemu narodu vrsto glasbenikov; kasneje pa je predstavljala predstopnjo višje šole, ljubljanskega konservatorija.

Leta 1892 pa je Glasbena Matica dobila svoj pevski zbor, ki je bil v letih pred prvo svetovno vojno eden najbolj znanih pevskih zborov vse države. Drugi jubilej, obletnice filharmonije, je še pomembnejši. Leta 1702, — tako nam pove letnica na poslopju, — je bila ustanovljena v Ljubljani Acakemia philoharmonicorum, filharmonija, ki je odigrala pomembno vlogo v razvoju glasbenega življenja v Ljubljani in ki je v kasnejši dobi dobila svoje naslednike v Slovenski, oz. Ljubljanski in današnji Slovenski filharmoniji. Kot je bila pred dvema stoletjema Filharmonija za tiste čase izredno pomembna ustanova, ki je veliko storila za razvoj glasbenega življenja v Ljubljani, — njena častna člana sta bila tudi Joseph Haydn in Beethowen, ki je Filharmoniji poslal prepis svoje VI. simfonije s posvetilom — tako predstavlja tudi danes osrednjo glasbeno ustanovo ne samo v Ljubljani temveč v vsej Sloveniji. Zato je delovanje njenih glasbenih korpusov steber vsega koncertnega življenja v Ljubljani. Žal še ni dokončno rešena usoda zbora Filharmonije. Prav tako je zaradi reorganizacije dela Koncertne poslovalnice še neznan točen spored solističnih koncertov ter koncertov komornih ansamblov. Sicer pa predstavljajo simfonični koncerti simfoničnega orkestra Slovenske filharmonije steber koncertnega življenja v Ljubljani.

V času od 14. do 23. novembra bo Slovenska filharmonija svečano proslavila svoj častitljivi jubilej. V teh dneh bodo trije simfonični koncerti orkestra filharmonije; na zadnjem koncertu bo pri Beethovnovi IX. simfoniji sodeloval tudi njen zbor. Koncerte bodo dirigirali stalni dirigenti Filharmonije Jakov Cipci, Bogo Leskovic in Samo Hubad, kot solisti pa bodo sodelovali še violinista Igor Ozim in Jelka Staničeva, pianist Anton Trošt ter pevci Nada Vidmarjeva, Cvetka Ahlinova, Miro Brajnik in Danilo Merlak. Program teh jubilejnih koncertov je sestavljen tako, da bodo poleg del klasikov Bacha, Haydna in Beethovna, katerih delovanje sovpada z delom Academie philaharmonicorum, zastopani tudi domači skladatelji. Poseben koncert bo v okviru jubileja priredil tudi Ljubljanski godalni kvartet.

Težo ostalega koncertnega življenja v Ljubljani bo tudi letos nosil orkester Slovenske filharmonije s svojimi abonmajskimi koncerti. Ti koncerti, ki bodo letos že tretje leto, so se pri ljubljanski koncertni publiki že tako udomačili, da je letos zanje še znatno večje zanimanje kot lani. Vseh abonmajskih koncertov bo v letošnji sezoni dvanajst, vsak od njih z eno ponovitvijo za drugi abonma. Marsikaterega bo verjetno treba ponoviti še enkrat, ker bo abonmajska publika zasedla večino dvorane, vsaj kot to kaže sedanje veliko zanimanje ob vpisu abonmaja. Vse koncerte bodo dirigirali trije stalni dirigenti filharmoničnega orkestra Leskovic, Cipci in Hubad. Skoraj pri vseh koncertih bodo sodelovali tudi solisti, med njimi violinisti Jelka Staničeva, Miran Viher, Ali Demelj, pianisti Anton Trost, Jelka Suhadolnik, Hilda Horak Časova, Marjan Lipovšek, Melita Lorkovič, fagotist Ivan Turšič in še drugi. Spored je zelo raznovrsten, vendar ni sestavljen slučajno, temveč skladno z domačimi potrebami in splošnimi tendencami v glasbenem svetu. Težišče repertoarja je na klasikih Bachu, Beethovnu, Mozartu, Haydnu, saj se prav k njim zatekajo po vsem svetu ko iščejo poti iz romantike in modernističnih smeri. Manj bo letos v sporedih koncertov orkestra Slovenske filharmonije zastopana romantika. Pač pa so sestavljalci sporeda posvetili veliko pažnjo domači glasbeni tvornosti; tako je v vsakem koncertu zastopan po en slovenski skladatelj. Letos bo na šestem koncertu doživela krstno predstavo VIII. Arničeva simfonija «Na domači grudi» ter njegov Koncert za violino in orkester. Prav tako bosta prvikrat izvajani II. simfonija Matije Bravničarja, III. simfonija Danila Švare in ena skladba Z. Cigliča. Izmed že izvajanih del pa bodo letos ponavljane skladbe Škerjanca, Uroša Krekа, Marjana Lipovška, Primoža Ramovša, Bogomira Leskovca, in Skerla. Tako bo Filharmonija posvetila vso skrb tudi domačim skladateljem, katerih ustvarjalnost bo tako rasla ob filharmoničnem orkestru.

Posebej je omeniti tudi vrsto koncertov, ki bodo izven abonmaja. Za te koncerte, ki jih bo predvidoma dvanajst, spored še ni dokončno utrjen, ker je ta v pretežni meri odvisen od dirigentov. Te izredne koncerte pa bodo dirigirali predvsem tuji dirigenti, domači in iz inozemstva. Kot prvi je bil predviden koncert znanega ameriškega dirigenta, vodje newyorške filharmonije Artura Rodzinskega. Ta koncert, ki bi moral biti že 10. oktobra, pa za sedaj odpade. Od tujih dirigentov bosta gostovala v Ljubljani Argentinec Juan Jose Castro ter dirigentka iz Združenih držav Antonija Brico. Kot domači gostje bodo sodelovali še Lovro Matačič, Klaro Mizerit iz Dubrovnika, Dimitrij Zebre iz Maribora ter Uroš Prevoršek iz Ljubljane.

Vsi simfonični koncerti bodo v veliki dvorani Uniona, ki jo obetajo za letošnjo sezono še posebej preurediti. Ljubljana namreč nima prave koncertne dvorane, primerne za simfonične koncerte, zato se mora zadovoljevati z dvorano, ki ni najbolj primerna, zlasti ne, ker služi dnevnim kinopredstavam. Pač pa bodo vsi solistični koncerti v dvorani Slovenske filharmonije, ki je prvovrstna koncertna dvorana.

NEUGODNE PERSPEKTIVE ZA ITALIJANSKO IZSELJEVANJE

Tudi Avstralija ne more sprejeti večjega števila italijanskih delavcev

Napovedi grofa Sforze se niso uresničile - V Brazilijo se bo letos izselilo le okrog 20.000 Italijanov - V Avstralijo bi se po dogovoru mogło izseliti letno od 12 do 15 tisoč Italijanov, a izbruh korejske vojne, kriza angleškega funta in avstralske plačilne bilance so tudi to, že itak majhno kvoto, znižali na nekaj desetin kmečkih družin

PERSPEKTIVA ZA ITALIJANSKO IZSELJEVANJE V INOZEMSTVO

Kmalu po vojni je bil grof Sforza tisti, ki je z velikim zanosom napovedal, da bo sprejela Argentina tri milijone italijanskih izseljencev in ravno tako, da bodo z veseljem sprejele italijansko delovno silo ostale države Južne in Centralne Amerike, dalje ZDA, države angleškega Commonwealtha ter razne evropske dežele, ki se bodo morale lotiti obnove. Iz vseh teh napovedi ni bilo nic: komaj nekaj stotin italijanskih delavcev je moralo zaradi protesta domačih sindikatov pred kratkim zapustiti Anglijo in ameriške emigrantske kvote so tako skromne, da socialnega stanja italijanskega delavstva sploh ne morejo spremeniti. ZDA kljub temu, da poznajo demografski položaj Italije in da izkazujejo Italijanom od leta 1944 velike dobrote in naklonjenosti, glede naselitve v njihovo deželo, vseeno ne popustijo.

PAKISTAN IN BRAZILIJA

Tako se nam zdi skoro tragična ironija, ko čitamo, kako je neki italijanski industrijski koncern prevzel od pakistanske vlade naročilo, s katerim se je obvezal, da bo v vzhodni Bengaliji zgradil 1200 km cest in da je tvrdka dosegla tudi to, da bo smela zaposliti pri teh delih večje število tehnikov in strokovnih delavcev. — Lahko si mislimo, da gre tu le za nekaj desetin ali kvečjemu stotin delavcev.

Skoro v istem številčnem merilu se gibljejo italijanski izseljenci za v Brazilijo. Tako so listi te dni poročali, da se je iz Brazilije vrnil italijanski podtajnik v zunanjem ministrstvu, Domenidò, kjer je razpravljal predvsem o emigracijskem vprašanju. Izjavil je, da se bo letos lahko izselilo v Brazilijo okrog 20.000 Italijanov. Ne glede na slabe higienske in socialne razmere v tej deželi, pomeni tudi to število za Italijo, ki postavi letno na trg okrog 250.000 več, kakor jih italijanski produkcijski sistem potrebuje, kapljo vode v morju.

AVSTRALIJA NOVA OBLJUBLJENA DEŽELA

Z Avstralijo je sklenila Italija dne 29. 3. 1951. dogovor, s katerim se je avstralska vlada obvezala, da bo zaposlila v prihodnjih dveh letih določen kontingent italijanskih izseljencev, ki jih bo izbrala posebna komisija. Z delavci se bodo morale izseliti tudi njihove družine. Po dveh letih bodo postali «new australians», tako da bodo popolnoma svobodni in ne bodo vezani na prvotno delovno pogodbo. Skratka, enaki bodo s tako imenovanimi svobodnimi naseljenci, ki pridejo v Avstralijo z delovno pogodbo v žepu ter lastnimi sredstvi za potne stroške in preživljanje. Po navedenem dogovoru bodo italijanski delavci uživali iste pravice kakor avstralski, vrh tega jim mora vsaka od obeh vlad plačati polovico potnih stroškov; izseljenci morajo pri izkrcanju pokazati le 10 funtov (landing money).

Pogodbo so začeli izvajati takoj v decembru 1951. ko se je izselilo v Avstralijo prvih 986 italijanskih delavcev. Ugodno je to, da so avstralski delovni uradi privolili, da sprejmejo tudi težake; dosedanji podatki izkazujejo v resnici 75 odstotkov navadnih in le 25 odstotkov kvalificiranih delavcev, v prvi vrsti iz kovinarske, mehanične in gradbene stroke. Število teh izseljencev bo znašalo letno okrog 12 do 15.000 enot, če pomislimo, da je Italija pričakovala, da bo znašal letni kontingent vsaj 40.000 izseljencev in da čaka doma skoro tri milijone brezposelnih, je to število zelo skromno.

AVSTRALIJA NAMERAVA DVIGNITI ŠTEVILO PREBIVALSTVA OD 8 NA 11 MILIJONOV

Avstralska vlada je vključila izseljeniški dogovor z Italijo v okvir svoje splošne politike iz dveh osnovnih razlogov: da poveča kolikor mogoče izselitev iz evropskih držav in s tem dopolni premajhen koeficient rojstev ter dvigne do leta 1960. število svojega prebivalstva od sedanjih osem na enajst milijonov ljudi. Če upoštevamo, da znaša v Avstraliji rodilnost komaj 1.37 odstotka, kar daje okrog 110.000 enot letno, potem bi morala avstralska vlada dovoliti, da se sme naseliti letno vsaj 200 tisoč inozemcev, če hoče doseči načrt glede povišanja prebivalstva.

Poleg teh dveh, zasleduje Avstralija še druge smotre: pri tako razsežni državi sedanje število prebivalstva za zadostno obrambo dežele ne zadostuje. Ne smemo se čuditi, da je preobljudena Japonska videla to neravnovesje in da je prav zato s takim pohlepom gledala na ta kontinent. Zavedala se je, da sama Avstralija ne bi mogla braniti svojih meja. Povečanje prebivalstva je torej potrebno tudi za ohranitev miru na Pacifiku.

Vzporedno s tem hoče Avstralija pospešiti svoj gospodarski razvoj; v ta namen mora vključiti v dosedanje produkcijsko kolesje nove delovne sile, da bo izkoristila sorazmerno hitreje svoje gospodarske vire. Dosedanji naravni prirastek rojstev ni kos potrebam Avstralije, kajti letno pristopi v delovne vrste (skupno z ženami) največ 25 do 30.000 enot. Iz tega spoznamo, da potrebuje ta dežela zlasti delavcev; v resnici je prišlo tja leta 1949. od 160 tisoč naseljencev nad 85.000 delavcev. Na splošno so med naseljenci zastopani delavci s 60 odstotki.

Avstralski vladi je na tem, da poveča z inozemstvom svoje prebivalstvo ne samo po številu, temveč tudi po kakovosti. Tako je naselila v letih 1947-48-49 s pomočjo organizacije IRO nad 166.000 tako imenovanih «dij splaced persons», med katerimi so bili zlasti tehniki in strokovnjaki, ki jih je takoj uvrstila v gospodarstvo dežele. Ko je IRO prenehal svoje delovanje, je vlada napravila načrt, po katerem je hotela naseliti letno 200.000 inozemcev. Pri tem računa na Nemce in le deloma na Italijane.

MEDNARODNI POLOZAJ PREKRIŽA NACRTE

Toda sedanji mednarodni položaj ni ugoden, da bi ta načrt mogla izvesti: medtem ko je imela Avstralija v letih 1949-50 svojo trgovinsko bilanco precej aktivno, so dogodki kot začetek korejske vojne, kriza angleškega funta, padec cen volni in mednarodna napetost povzročila, da je leta 1951 uvoz prekoračil izvoz, da je imela finančna bilanca samo od julija do novembra 1951 nad 197 milijonov funtov deficita. Grozi celo inflacija, in začel je padati standard prebivalstva.

Posledice tega stanja so se pokazale že v tem, da je Avstralija omejila število italijanskih naseljencev na nekaj desetin kmečkih družin in še to pod pogojem, da so se morale tudi žene družinskega poglavarja obvezati, da bodo delale kot farmarske žene (farm women). Glede na to je izključeno, da bo Avstralija absorbirala letno 200 tisoč naseljencev; že sedaj je skrčila itak majhno izseljeniško kvoto, ki jo je določila za Italijo.

Vse torej kaže, da Avstralija še dolgo ne bo Italijanom tista «obljubljena dežela», kakor jim je bila Severna Amerika in da so perspektive za naselitev italijanskih delavcev slabe ali zelo majhne!

Časopisni papir iz sladkornega trsa

Ameriški trgovinski minister Charles Sawyer je poslal razsodilnemu pododboru predstavniške zbornice pismo z obvestilom, da so s poizkusi dognali, da je mogoče pridobivati iz sladkornega trsa, ko iztisnejo iz njega sok, popolnoma zadovoljiv časopisni papir.

Državne in zasebne odprave so v sodelovanju z ameriško Agencijo za vzajemno varnost delale take poskuse na raznih krajih sveta, v prizadevanju, da bi odkrile nove vire surovin za izdelovanje papirja. Iskali in preizkušali so material v Braziliji, Čilu, Mehiki, Boliviji, Kolumbiji, Kostariki, Kubi, Peruju, Venezueli, Abesiniji, Indoneziji, Pakistanu in Siamu. Poleg spresanega sladkornega trsa so delali poizkuse tudi s perujskimi «cetico» drevesi, z bambusom in avstralskimi evkalipti.

Ugotovili so, da je mogoče izdelovati iz spresanega sladkornega trsa v vseh ozirih zadovoljiv časopisni papir in v nekaterih pogledih celo boljšega, kakor ga sedaj uporabljajo. Tudi izdelovalni stroški ne bodo nič višji, ampak verjetno celo manjši, kar nagiaša tudi trgovinski minister v svojem pismu. V zvezi z drugo celulozo bo mogoče izdelovati iz sladkornega trsa celo papir najodličnejših vrst. Med lastnostmi papirja iz sladkornega trsa je omeniti zlasti njegovo neraztrgljivost.

Preskrbo s sladkornim trsom bodo lahko tako povečali, da bo papir iz trsa zadostoval za vse povečane potrebe po časopisnem papirju. V južnih pokrajinah Združenih držav, na Havajskih otokih, v Portoriku, na Kubi in na ostalih področjih okrog Karibskega morja raste veliko trsa.

ZAGATA SOVJETSKE PROPAGANDE

Hladna vojna po radiu

Svoboda obveščanja je nedvomno ena temeljnih značilnosti vsake demokratičnosti. Brez te svobode si ne moremo zamišljati niti meščanske niti socialistične demokracije. Še več. Če je popolna svoboda obveščanja v meščanski demokraciji nedosegljiva zaradi tega, ker je vezana na razpolaganje z ogromnimi finančnimi sredstvi, ima socialistična demokracija to prednost, da stavlja ta sredstva na razpolago predvsem tistim, ki jih v sodobni meščanski družbi nimajo, a ki jo dejansko vzdržujejo s svojim delom. Socialistična država ima torej ves interes, da se svoboda obveščanja čim bolj širi in utrjuje, in da se postopno odpravljajo vse ovire, ki preprečujejo, da bi bila svetovna javnost točno in čim objektivneje obveščena o vseh gospodarskih, socialnih, političnih in kulturnih dogodkih v svetu. To je hkrati demokratična, socialistična in splošno kulturna težnja vsega naprednega človeštva.

A kaj se dogaja. «Prva dežela socializma» je danes edina država na svetu, ki troši ogromna sredstva za motenje tujih radijskih oddaj. Računajo, da uporablja SZ nad tisoč radijskih odajnikov z namenom, da bi preprečila svojim državljanom poslušanje tujih radijskih oddaj. Zakaj dela to? Če ni pri teh oddajah šlo res le za protisovjetske klevete, bi bila vsebina teh oddaj v tako kričečem nasprotju s stanjem v SZ, da bi njihovo poslušanje bilo najboljše propagandno sredstvo za uradno sovjetsko politiko. S poslušanjem teh tujih «klevetniških» radijskih oddaj, bi se sovjetski državljani mogli sami prepričati, da ima sovjetska vlada prav, ko trdi da gre za najpodlejše sovražnike socializma in sovjetske države. Tako bi mogla sovjetska država dvakratno prihraniti: na stroških, ki jo stane motenje tujih radijskih oddaj in na ogromnih stroških, ki jo stane njen lastni propagandni aparat.

Ce SZ kljub temu nadaljuje s to nekulturno prakso pomeni, da se SZ boji resnice, in s tem posredno priznava, da «prva dežela socializma» ni to, kar bi ona hotela prikazati svetovni demokratični javnosti, in da predstavljajo te tuje oddaje veliko nevarnost za obdržanje oblasti nad sovjetskim delovnim ljudstvom; skratka, da je oblast sovjetskega državnega aparata najtesneje povezana s popolno nevednostjo sovjetskih državljanov glede dejanskega položaja v svetu, predvsem pa glede tega, kako gledajo v inozemstvu na SZ, in nje uradno toliko opevani družbeni sistem in na njeno politiko.

Muslimanski verniki iz Libanona so šli letos na romanje v Meko z letali. Seveda s pomočjo ZDA.

Koncertno življenje v Mariboru

Otvoritev jesenske sezone

V nabito polni Kazinski dvorani je izvajal v četrtek 2. oktobra orkester mariborske Filharmonije pod vodstvom direktorja mariborske Opere Cirila Cvetka in s sodelovanjem solistke Vande Gerlovičeve, mešanega zbora mariborske Opere in Komornega zbora radia Maribor — svoj prvi koncert v sezoni 1952-53.

Koncert, ki je obsegal Peto simfonijo P. I. Cajkovskega, Andante religioso iz Suite za orkester Slavka Osterca in «Stojansko majko Knežpoljko» Borisa Papandopula, — je dokazal, da se mariborska Filharmonija nenehno razvija. Ciril Cvetko je za pokojnim Antonom Neffatom in Dimitrijem Zebretom, ki je letos angažiran v zagrebški Operi, že tretji dirigent, ki vodi to po letih še mlado glasbeno telo.

Z ostro razvitim muzikalnim čutom in smislom za stilno tako različne skladbe je vodil Ciril Cvetko s sigurno roko ta lepi glasbeni večer, ki ga je zmagovito zaključila pompozna in temperamentna skladba B. Papandopula. Solistka Vanda Gerlovičeva je ugajala s svojim lepim in prodornim sopranom, ki je v fortih preglasil orkester in zbor. Takih kvalitetnih koncertov si želi mariborsko glasbeno občinstvo še večkrat.

D. M.

Teden dni „trde" šole pred filadelfijskim orkestrom

Filadelfijski orkester, eden najbolj znanih in dovršenih ameriških simfoničnih orkestrov, poskuša ta teden z zanimivim poskusom. Za deset dni je uradni glavni dirigent tega orkestra, Eugene Ormand, prepustil taktirko številnim gostom, manjšim dirigentom mnogih manjših ameriških mest.

Gre za glasbeni poskus, čigar namen je nuditi tudi dirigentom manjših orkestrov priložnost, da si pridobe izkušnje sredi najbolj izkušenega in najbolj dovršenega ameriškega orkestra.

Čemu se čudi

Glavno glasilo sovjetskih sindikatov «Trud» piše, da so sovjetski delavci razočarani, ko so mislili, da bodo v socializmu vsi ljudje enaki.

Pisec članka, rudar s 50 leti izkušnje, graja zaupnost, ki je nastala med preddelavci in navadnimi delavci. To je po njegovem mnenju glavni razlog zanikrnosti.

«Ni dolgo tega», piše, «ko sem bil slučajno v produkcijskem uradu našega oddelka, ko je neki rudar prišel k preddelavcu, položil pred njega papir ter mu dejal z vzvišenim glasom: «Simakov, zaznamuj me.» Moral bi reči «tovariš Simakov» ali «tovariš preddelavec». To je bilo tisto nedovoljeno vzdušje, ki je vodilo do pomanjkanja discipline.

Ton, v katerem mladi rudarji včasih govorijo z brigadirji, preddelavci in načelniki oddelkov, izziva žalost, iznenadenje in celo ogorčenje nad starejšimi delavci. Če pripomnite «ali se zavedate, na koga kričite — to je vaš predpostavljeni», dobite odgovor: «On je prav isto kot jaz.»

«Ta zaupnost», nadaljuje pisec, «izvira iz zgrešenega pojmovanja med delavci in njihovimi nadrejenimi o razmerju, ki bi moralo vladati med njimi v produkciji.

To nastaja dostikrat zaradi tega, ker so možje, ki so danes preddelavci, še včeraj kopali premog ob strani onih, ki so jim sedaj podrejeni.

Življenje dokazuje, da je zaupnost, ne glede na obliko, katero prejme, nezdružljiva s pojmovanjem sovjetskega delavca o delovni disciplini, z resničnim socialističnim stališčem do dela in z življenjskimi interesi države.»

PO STARIH IN NOVIH POTEH

V skrivnosti kraškega podzemlja

Drugo jutro smo se odpravili prvim vlakom v Prestranek. Ko je bil spet dan novih, zanimivih doživetij v družbi prof. Marja Pretnarja in tov. Pretnarja, tajnika postojnske sekcije Društva za raziskovanje ter tov Korickega, ki ima, kot pravi dva, vse slovenske jame v prstancu in mozgu.

Na krasnem jutro smo lezli po zelenih, valoviti pivški pokrajini po travnatih jasah, skozi prijetne goščave od jame do jame. Ta opis bi preveč nalahnel, če bi hotel omeniti vsi iz vseh jam: iz Skrilovca št. 1 in 2, Polšje jame, Jerglovca in Jame sv. Petra. Zato omenim le nekaj značilnosti o nastanku dela naših postojnskih jamarjev.

V lični mali hišici s pošto ob železniške postaje je bil nekdaj stalno oporišče in zbirališče vseh domačih mladih ljudi, ki so s svojim zbudili naši jamarji zanimanje za jame. Med njimi je bil mu je to postalo strast. Skoro odveč je zato omeniti, da je imelo pri svojem raziskovanju vsakdo z veseljem pripoveduje, kako je bilo brezno ali pomol, jim pokaže pot, pozna imena in pripoveduje o znanih ženah.

Kako drugače je na našem tržaškem Krasu, kjer gledajo naši ljudje tržaške italijanske jamarske skupine skoro kot nekdaj fašistične ekspedicije, neredko v spremstvu čerinov. In res imajo neki občutek, da so na tuji zemlji. Ob zavesti, da si s potvarjanjem, z nadevanjem novoskovanih italijanskih imen nedovoljeno prilaščajo nekaj tujega, jih deta negotove kot tatove pri rokomavharskem delu. Pred nekaj dnevi sem slišal, da ponujajo tudi kak tisočak onemu, ki jim pokaže neznano jamo. Seveda, če najdejo koga, ki se polakomni Judeževih srebrnikov in s tem poveča za kako število «le grotte d'Italia».

Sicer pa sem videl, da si znajo naši domači jamarji sami pomagati. K vsaki jami za znamujejo pot, toda tako obzirno, da kdor se ne spozna skoro ne opazi male rdeče markacije na kamnih in deblih. Duhovito je zamišljeno to novo znamenje, in se že na prvi mah razlikuje od običajnih planinskih markacij. Znak je preprosto stilizirana človeška ribica: dolga črta, kjer kaže glava kot puščica smer, dve kratki prečni črtici pa ponazarjata nožici «proteusa».

V Polšji jami, neveliki novi jami, kamor smo prilezli kar po skalah, smo opazili v mali stranski luknji še prvotnega stanovalca, polha, ki je dal jami ime. Prof. Hribar je skočil kot bi ga kača pičila in poskušal, da bi ga ujel kar z golo roko, očitno z namenom, da obogati muzejsko zbirko z novim predmetom, ki pomeni nedvomno nenavadnega n za naše kraje poleg jamskega mrčesa značilnega jamskega prebivalca. Te dni sem namreč opazil po jamah netopirja, v Predjamski jami tudi veliko sovo, menda uharico, ki je nenadno privršala mimo nas z velikim šumom in pregnala iz jame ves rod netopirjev, ki so tam bivali v ogromnih množinah. Toda o polhu še nisem slišal v jamski sredini.

Tokrat se je izkazalo, da se polh dobro spozna v svoji jami. Zavlekel se je namreč po luknji navzgor in na stran, da ni mogel nihče s pestjo za njim.

Jama sv. Petra je krasno kapniško brezno. Ime je dobila po zelo lepi stalagmitski skupini, v kateri je ljudska domišljija videla sv. Petra na svojem prestolu. Do tu je moč plezati kar prosto. Za v brezno so pa privezali vrv za vrvno lestev kar okrog vratu «sv. Petru». Lepi kapniški stebri, baldahini, slapovi krasijo glavno dvorano na dnu brezna, kakor tudi jamo, kamor prilezemo skozi ozek preduh. Žal da se zaradi kasne ure nismo utegnili spustiti v še globlje brezno s približno 40 m spusta, posebno ker jama še ni povsem znana ter je še neizrisana in neizmerjena.

Zato smo imeli nov užitek po povratku iz kraljestva teme in tišine, ko smo šli preko divne pokrajine Prestranka. Z malega grička je obširen razgled preko vse pivške pokrajine, kjer se potapljajo ljubke vasice v zelenju gozdov in polj z mogočnim Snežnikom kot zaščitnikom v ozadju in z veličastnim Nanosom na zapadu.

Ti prijetni dnevi, prebiti v neskaljeni domačnosti med našimi ljudmi, skupno z zastopniki ustanov, ki delajo kot sestavni del tudi najvišjih slovenskih kulturnih ustanov za našo znanost in kulturo. Ti dnevi so mi omogočili, da sem neposredno užival kulturno življenje našega ljudstva. Iskreno hvaležni smo bili našim vodnikom za to vedro vizijo, četudnam je bilo grenko v duši ob zavesti životarjenja in borb ki je še vedno pred nami, tu žaškimi Slovenci.

Z. JELINCIC

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME

Vremenska napoved za danes: Pretežno jasno z redko oblačnostjo v popoldanskih urah. — Rahel padec temperature. — Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je dosegla 16.3, najnižja 9.8 stopinj.

RADIO

Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Jug. cone Trsta:** 14.20: Od Triglava do Jadrana. 21.00: Odlomki iz simfoničnih pesnitev. — **Trst II.:** 20.00: Prokofjev: Koncert za klavir in orkester v C-duru. — **Trst I.:** 23.00: Spanske pesmi. — **Slovenija:** 12.00: Operna glasba. 13.00: Dr. Mirko Rupel: Jezikovni pogovori. 20.00: Koncertni valčki.

POLEMIČNA KAMPANJA MED PREDSEDNIKOM IN GENERALOM

Eisenhower ima več poslušalcev nego njegov tekmec Stevenson

Prva predvidevanja o izidu ameriških volitev govore v prid republikancem - Rudarji bodo volili kandidate, od katerih bodo imeli koristi - Statistike o delu političnih kandidatov

OKLAHOMA CITY, 10. — Stevenson je danes v Oklahoma Cityju izrazil upanje, da se bo Rusija odpovedala svoji napadalni politiki zaradi uspehov kolektivnega obrambnega sistema. Dodal pa je, da ni mogoče upati v izboljšanje mednarodnega položaja v primeru, da bi zmagali republikanci pri predsedniških volitvah, ker bi vodili zunanjo politiko po svoje. Ta nova politika, je poudaril Stevenson, bi ošibela našo obrambo in istočasno naše zavezništvo. O demokratični zunanji politiki pa je dejal, da je zedinila svet in zaustavila širjenje komunizma. Ako bomo sledili tej politiki, je zaključil, sem prepričan, da bomo preprečili tretjo svetovno vojno.

Med govorom v Saint Luisu pa je Stevenson izjavil, da bi vlada mladih in odločnih mož, ki bi sledili gospodarski doktrini demokratične stranke, v 10 letih lahko povečala proizvodnjo ZDA od 336 na 475 milijard dolarjev letno.

Truman je včeraj govoril v Buffalu, kjer prebiva mnogo Grkov, Italijanov, Madžarov in Poljakov. Ostro je kritiziral zakon o priseljevanju in opozoril, da je bil ta zakon uveljavljen 1924 leta pred republikanskim kongresom in pod republikanskim predsednikom. Truman je zatrdil, da gleda zakon na severne narode kot na superiorno raso v primeri za Italijani, Grki, Čehoslovaki in Poljaki.

General Eisenhower pa je včeraj govoril v Los Angelesu in se v glavnem ukvarjal z ameriško notranjo politiko. V zvezi z zunanjo politiko pa je dejal: «Zagotoviti si moramo močan položaj, ki naj bi prepričal Kremelj, da bi pomenil vsak vojaški napad s katere koli strani sveta navadno neumnost. Prišel bo dan, ko se bo komunizem odrekel napadalnim težnjam in pustil v miru ostali svet». Eisenhowerja je poslušalo nekaj manj kakor milijon ljudi.

List «Washington Post» objavlja danes rezultat poizvedovanja v javnosti okrog možnosti zmage trenutnih kandidatov za predsedniško mesto. Iz odgovorov je razvidno, da držijo demokrati svoje položaje, medtem ko so republikanci izgubili dve točki v primeri z zadnjim referendumom zaključenim 1. oktobra. Trenutno je 49 odst. vprašanih prepričanih o republikanski zmagi, 45 odst. pa o zmagi demokratov.

Milijoni Američanov zasledujejo vedno bolj pozorno polemiko, ki se vrši med predsednikom Trumanom in generalom Eisenhowerjem. Dialog med sedanjim predsednikom in njegovim političnim nasprotnikom, ki se poteguje za njegovo mesto, je v javnosti potisnil v ozadje boj med Eisenhowerjem in guvernerjem Stevensonom.

Ni mogoče prerokovati, kakšne posledice lahko imajo Trumanovi napadi za politično bodočnost Eisenhowerja, vendar je gotovo, da je Eisenhower spremenil smer svojega volilnega potovanja in bo govoril tudi v določenih krajih, ki jih je zadnje dni obiskal Truman. Eisenhowerjevih zborovanj se udeležujejo večje množice kot Trumanovih in prekaša Eisenhower v tem pogledu tudi svojega neposrednega nasprotnika Stevensona. Zaradi povečanega splošnega zanimanja za polemiko med Trumanom in Eisenhowerjem je pričakovati znatno volilno udeležbo pri novembrskih volitvah.

Razvoj v tem tednu dokazuje, da bosta Truman in republikanski kandidat nadaljevala volilni boj z vedno večjo energijo. Eisenhower je v San Franciscu v sredo izredno ostro kritiziral politiko sedanje vlade na Daljnem vzhodu, Truman se pa ni obotavljal obžalovati «slabih nasvetov», ki jih je Eisenhower po drugi svetovni vojni dal glede Sovjetske zveze in Koreje.

Delavska zveza za politično izobrazbo, ki je podružnična organizacija Ameriške zveze dela, je objavila te dni 36 strani obsegajočo brošuro, v kateri je statistično prikazano, kako je vsak sedanji poslanec ameriškega kongresa v zadnjih petih letih glasoval o važnih javnih zadevah. Večina poslancev namreč letos spet kandidira pri novembrskih volitvah.

Brošura je razdeljena na sledeča štiri poglavja: «Delavska zakonodaja», «socialno skrbstvo», «domača gospodarska politika» in «protikomunistična pomoč zunanjemu svetu». V uvodu je rečeno, da se bodo lahko tako vsi člani omenjene delavske zveze in vsa javnost prepričali o politični dejavnosti vsakega kandidata in hkratu tudi spoznali, da zveza ne presoja članov kongresa s svojih tesnih vidikov, ampak da upošteva njihovo politično delovanje v splošen prid.

Volivci se bodo lahko tako popolnoma poučili o dosedanjem delovanju kandidatov, ki se potegujejo za njihovo zaupanje in za njihov glas, ter bodo glasovali za tistega, ki se jim bo zazdel pri branju brošure in ob primerjanju statistik najboljši in najprimernejši. Tako Ameriška zveza dela politično izobražuje svoje članstvo.

Ravnatelj za politične zadeve ameriške rudarske sindikalne organizacije U. Mine Workers of America (Združeni ameriški rudarji), John Jones, je pozval članstvo omenjene sindikalne organizacije, naj se pri volitvah ne ozirajo na strankarsko pripadnost kandidatov, ampak naj volijo le tiste, ki so zanje kaj naredili. Ta poziv je naslovil nanje na zborovanju, ki se ga je udeležilo skoraj 3000 rudarskih zastopnikov.

Rekel je med drugim, da rudarjem ni do izpremembe zaradi izpremembe same. «Nimamo namena, da bi se borili za znižanje davkov, ko jih ne bi imeli s čim plačati. Kaj bi nam pomagalo, če bi bilo svinjsko meso še tako poceni, če pa bi si ga ne mogli kupiti.

Mi, ameriški rudarji iz premogokopov želimo, da bi bili vsi deležni boljše vlade, boljšega šolstva, boljše plače, boljšega delovnega časa in boljše življenjske ravni».

Potem je naštel, kaj so naredili za rudarje posamezni poslanci in senatorji iz 21 ameriških «premogokopnih» držav ter pri tem rudarjem priporočil, naj volijo ali pa ne volijo kandidata glede na njegovo stališče do raznih važnih javnih zadev, kakor na primer zvezna pomoč šolstvu, pomoč države telesno pohabljenim, varnost v rudnikih, elektrifikacija vasi, davki ter gospodarska ustalitev v prid delovnega ljudstva.

«Nestrankarska delavska liga» omenjene sindikalne organizacije, ki je priredila zborovanje rudarskih zastopnikov, je že leta 1935 pomagala Franklinu Rooseveltu do izvolitve.

ŽELEZNIŠKA NESREČA V ANGLIJI

Z odstranjevanjem razbitin se veča število žrtev

Po zadnjem uradnem poročilu so našteli 114 mrtvih

LONDON, 10. — Danes pred zoro so izpod ruševin na postaji Harrow potegnili še tri trupla. Po 48 urah trdega dela so uvideli, da bo potrebnih najmanj še 24 ur za popolno očiščenje prog. Vodstvo angleških železnic bo pričelo danes s podrobno preiskavo o nesreči in vse kaže, da bodo zaslišani številni uslužbenci železniške uprave.

Policijska direkcija je medtem javila, da je v bolnici še vedno 87 oseb in da so mnogi od teh v smrtni nevarnosti, ostalih 64 ranjencev se je vrnilo domov. Doslej ni še vedno 20 trupel identificiranih.

Po uradnih poročilih so doslej našteli 114 trupel, toda vse kaže, da s tem še ni konec žalostnih najdb in da še vedno ni mogoče ugotoviti s točnostjo, kakšno bo dokončno število žrtev, dokler ne bodo odstranjene vse ruševine.

Danes zvečer so našli truplo strojnika škotskega ekspresnega vlaka. Stalo je pokonci na levi strani kabine prav na mestu, kjer je opravljal svojo službo, in smrt ga je doletela bržkone v trenutku, ko je pogledal skozi prednje okence na progo pred njim. Truplo so odkrili že pred 48 urami, vendar ga ves ta čas niso mogli potegniti in zveriženega železja. Po izjavah tehnikov, bi bil ta strojnik edini, ki bi lahko pojasnil vzroke nesreče. Dozdajšnja preiskava je namreč pokazala, da je škotski ekspres vozil čez celo vrsto kretnic in normalnih signalov, preden je treščil v lokalni vlak.

Gibanje ongl. atomskih znanstvenikov

LONDON, 10. — Trije najvidnejši angleški atomski znanstveniki bodo 1. novembra odpotovali znova v Avstralijo. To so dr. Penney, ki je vodil zadnje atomske eksperimente na otočju Montebello in ki pravkar potuje v Anglijo, da bo poročal o teh poskusih vladi, drugi je John Cockrofo, direktor centra za atomska raziskavanja v Harwellu, in tretji armadni general Frederick Morgan, pooblaščenec za nadzorstvo za atomsko energijo. Angleške oblasti ne dajejo odgovor na vprašanja, ki se nanašajo na ta potovanja atomskih učenjakov.

Vsi trije znanstveniki bodo potovali v Avstralijo z letalom, vendar ločeno drug od drugega in v spremstvu policijskih agentov. Za njihovo varnost so bili podvzeti najstrožji ukrepi. Dr. Penney bo odpotoval 5. novembra z letalom vrste «Constellation» in bo čez štiri dni v Sydneyu. Vse tri osebnosti se bodo sestale v Avstraliji okrog 20. novembra.

Severnokorejci se zavzemajo za nadaljevanje pogajanj

Trdovratna bitka za strateški grič, ki je že 30-krat menjal gospodarja - Številne kitajske izgube v preteklem tednu

TOKIO, 10. — Radio Peking je izjavil preteklo noč, da bodo Severnokorejci vztrajali na tem, naj bi se mirovna pogajanja na Koreji nadaljevala, kljub zavezniški odločitvi, da se pogajanja prenesejo za nedoločen čas. Oddaja je bila dokaj bolj zmerna od radijskih oddaj iz Pekinga in Pjongjanga prejšnji dan, ko so govorili o samovolji zaveznikov, ki nameravajo prekiniti pogajanja.

Na korejskem bojišču se z menjajočo srečo nadaljuje borba za «grič belega konja». Včeraj opolnoči so južnokorejske čete zavzele vrh, toda ob 4.30 zjutraj so jih Kitajci ponovno zavrnili. Že čez dve uri nato pa so morali Kitajci zopet zapustiti grič. Ob 8.30 so nasprotniki še enkrat napadli, vendar brez uspeha. Bitka, ki se je pričela v ponedeljek, je bila s kitajske strani zelo drago plačana. Po izjavi glasnika osme armade, so v tednu do prejšnjega četrtka utrpeli Kitajci 4786 mrtvih, 2690 ranjenih in 50 ujetnikov.

Boji za «grič belega konja» se še vedno nadaljujejo in doslej je vrh griča menjal že 30-krat gospodarja. Hribček predstavlja namreč važno strateško točko, ki zapira pot do Corvona, odkoder je mogoče kontrolirati cesto proti Seulu.

Poročilo pete zračne sile javlja, da je 15 ameriških letečih trnjav preteklo noč napadlo 4 oskrbovalna središča v bližini Pjongjanga. Druga letala pa so bombardirala z odličnimi uspehi 70 oskrbovalnih centrov ob reki Jalu v bližini mandžurske meje.

Čez petdvajset let bomo potovali na luno

NEW YORK, 10. — Werhner von Braun, eden najvidnejših strokovnjakov na področju raketnih izstrelkov je objavil v ameriški reviji «Colliers» članek v katerem zatrjuje, da bo prva eksplozija na luno odposlana čez kakih 25 let. Članek v dokajšnjih podrobnostih opisuje to odpravo, ki naj bi krenila s posebne «postaje», zgrajene 1720 km stran od zemlje. Odprave bi se udeležile tri vsemirske ladje na raketni pogon in z okrog 50 znanstveniki in tehniki na krovu, ki bi morali potem ostati 6 tednov na luni. Dve izmed ladij bi nosili rezervna pogonska goriva za potovanje in povratek. Za prepotovanje 283.000 km bi potrebovali pet dni: tretja ladja bi nosila pogonsko gorivo samo za potovanje do lune in bi v prihranjeni prostor na ladji natrpali znanstvene naprave in vse ostalo, kar bi potrebovali potniki treh ladij.

Pri odhodu, piše von Braun, bi vsemirske ladje dosegle največjo brzino 31.200 km na uro kmalu po startu. Za tem bi motorje ustavili in ladje bi «padale» vso ostalo pot proti luni, 10 minut pred prihodom bi motorji ponovno stopili v obrat in zavrli hitrost. Vsaka vsemirska ladja bi bila dolga 52, široka pa 35 m. Stroški za gradnjo bi dosegli 300 milijonov dolarjev, odn. 60% vsote, potrebne za finansiranje ekspedicije. 4 milijarde dolarjev pa bi zahtevala zgraditev zračne postaje, ki bi imela prej strateško nego znanstveno važnost.

TOKIO, 10. — Poročilo ameriškega letalskega poveljstva na Daljnem vzhodu javlja, da se je letalo «B. 29», ki je v sredo izginilo med Hokaidom in sovjetskem otočjem Kurili verjetno izgubilo na sovjetskem področju. Poročilo ugotavlja, da se nadaljuje iskanje morebitnih preživelih članov posadke, vendar dodaja, da je letalo bržkone v sili zašlo preko meja mednarodnega zračnega prostora in padlo izven tega.

Japonski očividci, med temi stražar nekega morskega svetilnika, so izjavili ameriškim oblastem, da so opazili letalo z dimastim repom, ki je izginilo preko mednarodnih meja. Glasnik je izjavil ob zaključku, da je bilo v Washington proslano poročilo v tej zvezi.

KINO

V TRSTU

Rossetti. 16.30: «Mata Hari», Greta Garbo.
Excelsior. 16.30: «Oprosti mi, če sem grešila», J. Fontaine.
Nazionale. 16.30: «Jama pregrehe» B. Davis, G. Merrill.
Fenice. 16.30: «Prekleto zlato», W. Powell, J. Adams.
Filodrammatico. 16.00: «Slaa», E. Rossi, A. Nazzari.
Arcobaleno. 15.30: «Kociss indijanski junak», J. Chandler.
Astra Rojan. 16.00: «Ana, vzemi puško», B. Hutton, H. Keel.
Alabarda. 16.00: «Don Camillo», Fernandel, G. Cervi.
Armonia. 15.30: «Osvajalci sedmih morij», J. Wayne.
Ariston. 16.00: «Oj, ta prešmeta revščina», I. Barzizza.
Aurora. 15.30: «Veliki Caruso», M. Lanza, A. Blyth.
Garibaldi. 15.00: «Salerno ob uri X», D. Andrews, R. Conte.
Ideale. 16.00: «Dekle z Donave», Marika, Rökk.
Impero. 15.30: «Bogata, mlada in lepa», J. Powell.
Italia. 16.00: «Don Camillo», Fernandel, G. Cervi.
Viale. 16.00 «Ahilova peta», T. Scotti, A. Tieri.
Kino ob morju. 16.00: «Kubanski kozaki», C. Lucko, B. Andreev.
Moderno. 16.00: «Poganska pesem», Ester Williams.
Savona. 15.00: «Samson in Dalila», H. Lamarr, V. Mature.
Vittorio Veneto. 16.00: «Dva tedna ljubezni», J. Powell.
Azzurro. 16.00: «Puščavski orel», Y. De Carlo, R. Greene.
Belvedere. 15.00: «Spone preteklosti», Macdonald, B. Aherne.
Marconi. 16.00: «Zabavajmo se nocoj», D. Yaye, G. Tierney.
Massimo. 16.00: «Cirano di Bergerac», J. Ferrer.
Novo cine. 16.00: «Furlja iz Konga», J. Weissmueller.
Odeon. 16.00: «Nehvaležno srce», C. Del Poggio, F. Latimore.
Radio. 16.00: «Enrico Caruso», M. Lanza.

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

254,6 m ali 1178 kc

SOBOTA, 11. oktobra 1952

6.45 Pogovor z ženo. 7.00 Poročila. 7.15 Slovenske narodne. 13.30 Poročila. 13.45 Od včeraj do danes. 13.50 Domači zvoki. 14.20 Od Triglava do Jadrana. 18.15 Narodne pesmi. 18.30 Morja sirока cesta. 18.50 Operne arije in dueti. 19.15 Poročila. 21.00 Odlomki iz simfoničnih pesnitev. 21.30 Od sobote do sobote. 21.45 Glasba za razvedrilo in ples. 23.10 Glasba za lahko noč. 23.30 Zadnja poročila.

TRST II.

306,1 m ali 980 kcsek

11.30 Lahki orkestri. 12.45 Poročila. 13.00 Sramel kvintet in pevski duet. 13.30 Kulturni obzornik. 13.40 Lahke melodije. 14.00 Poročila. 14.15 Pestra glasba. 18.15 glasba. 17.30 Plesna glasba. 18.15 Schoenberg: Godalni kvartet st. 2, 18.45 Polke in mazurke. 19.00 Pogovor z ženo. 19.15 Pestra operna glasba. 19.45 Poročila. 20.00 Prokofjev: Koncert za klavir in orkester v C-duru. 20.25 Valčki. 20.30 Sportna kronika. 20.40 Jubilejna ameriška glasba. 21.00 Malo za šalo — malo zares. 21.30 Glasba iz filmov in revij. 22.00 Operne uverture. 22.30 Večerni ples. 23.15 Poročila.

TRST A.

11.30 Dramatizirana povest: «Močno kakor smrt», Guy de Maupassant. 12.15 Orkester rimov in pesmi pod vodstvom A. Fragna. 18.15 Plesna glasba. 20.30 Carinelijeve in Giovanninijeve pesmi. 21.20 Duke Ellington in njegov orkester. 22.00 Jugoameriška glasba. 23.00 Spanske pesmi.

SLOVENIJA

327,1 m 202,1 m 212,4 m

12.00 Operna glasba. 12.30 Poročila. 13.00 Dr. Mirko Rupel: Jezikovni pogovori. 13.10 Od melodije do melodije. 14.00 Hrvatska narodna glasba. 15.30 Solistična in orkestralna glasba. 16.40 Slovenske narodne pesmi. 17.00 Pete Ljubljanski komorni zbor. 18.15 Plesi in baleti. 20.00 Koncertni valčki. 20.30 45 veselih minut. 21.15 Kar po domače... 22.00 Poročila. 22.15 Igra Plesni orkester.

ŠPORTNI DNEVNIK

ČETRTO KOLO JUGOSLOVANSKE NOGOMETNE LIGE

Glavna točka sporeda: Hajduk - Crvena zvezda

Kljub temu, da se je jugoslovansko nogometno prvenstvo začelo že 31. avgusta, smo prišli komaj do četrtega kola. Krivci za tako počasen napredek so predvsem dvoboji za jugoslovanski pokal, eno nedeljo pa je odvzela mednarodna tekma Avstrija - Jugoslavija. Kot je imelo prejšnje kolo svojo glavno točko v dvoboju Partizan - Dinamo, tako bo to nedeljo središče zanimanja tekma Hajduk-Crvena zvezda. Splitčani bodo hoteli na vsak način izbrisati poraz prejšnje nedelje proti Partizanu, ko je Beara po tekmi brez golov v podaljških kar petkrat segel v svojo mrežo. Poleg tega pa imata Zvezda in Hajduk še svoje račune iz časov napetih borb za prvo mesto.

Dinamo bo še enkrat odpotoval v Beograd. Tekma proti BSK naj bi bila drugi izpit že opravljene poti k rešitvi iz krize. Dvoboj je izenačen.

V Zagrebu bo dvojni program. Lokomotiva bo imela lažje delo proti Spatarku, čeprav so igralci iz Subotice letos nevarni. Partizan, ki sigurno vodi na lestvici, pa bo igral proti Zagrebu.

Vojvodina - Velež in Varadar - Sarajevo sta preostala dvoboja nedelje.

Trimesečno poročilo NBA

WASHINGTON, 10. — NBA je izdala svojo trimesečno lestvico profesionalnih boksarjev. V uvodu je omenjeno, da v Ameriki ni novih boksarjev, ker nimajo priložnosti, da bi se učili.

Težka: prvak Rocky Marciano (ZDA) - kandidati: Jersey Joe Walcott, Rex Layne, Ezzard Charles.

Srednje težka: prvak Joey Maxim (ZDA) - kandidati: Archie Moore, Harry Matthews.

Srednja: prvak Ray Sugar Robinson (ZDA) - kandidati: Randy Turpin (V.B.), Carl Bobo Olson (Havaji), Charles Humez (Franc.).

Srednjelahka: prvak Kid Gavilan (Kuba) - kandidati: Bobby Dykes, Chuck Davey, Billy Graham, Johnny Saxton (vsi ZDA).

Lahka: prvak Lauro Salas (Mehika) - kandidati: Jimmy Carter, Jonny Gonzales, George Araujo (vsi ZDA).

Peresna: prvak Sandy Saddler (ZDA) - kandidati: Ray Famechon (Francija), Percy Bassett, Tommy Collins, Willie Pep (vsi ZDA).

Petelinja: prvak: Vic Toweel (J. Afrika) - kandidati: Jimmy Carrthers (Avstrailja), Maurice Sandeyren (Francija) André Valignat (Francija).

Mušja: prvak Yoshio Shirai (Japon) - kandidati: Dado Marino (Hawaji), Tanny Compo (Filipini), Jake Tuli (J. Afrika), Black Pico (Kuba).

Tako mi mislimo:

Atalanta - Bologna	1	2	
Como - Udinese	1		
Fiorentina - Juventus	2	1	x
Lazio - Napoli	1		
Milan - Sampdoria	1		
Pro Patria - Inter	2	x	
Palermo - Roma	x	2	1
Torino - Novara	1		
Triestina - Spal	1	x	
Brescia - Siracusa	1		
Modena - Messina	1		
Treviso - Padova	1	2	
Salernitana - Legnano	1		
Pavia - Alessandria	1	x	
Stabia - Venezia	1		

BEOGRAD, 10. — Jugoslovanski kolesarji so bili povabljeni v Mehiko. Nastopili naj bi na dirki «Po Mehiki». Tamkajšnja kolesarska zveza je pripravljena prevzeti na svoja ramena enomesečno bivanje za štiri dirkače in enega funkcionarja. Jugoslovani bi morali plačati vožnjo. Ker je ta zelo draga, verjetno do te turneje ne bo prišlo.

DO KDAJ BO ROMA NADALJEVALA ZMAGOVITO POT?

TEKMA PROTI SPALU PRVA ZMAGA DOMAČIH?

To sta vprašanji, ki zanimata športnike. Vrsta tekem z negotovim izidom

V nedeljo bo nastopila v Trstu Spal iz Ferrare. Triestina je v nedeljo zaigrala dobro proti Juventusu in obstaja upanje, da se bodo točki Sampdorie pridružili še dve nadaljnji. Tehnično bo Triestina tudi v nedeljo verjetno slabša od nasprotnika, kot je bila tudi lansko leto od skoraj vseh gostov, toda domače igrišče mnogo pomeni.

Enajstorica še ni sestavljena. Dvomljiv je zlasti branilski par. Pellegrini in Claut imata več upanja za nastop kot Mariuzza - Valenti. Giannini, Feruglio ter Invernizzi na mestu krilcev ne povzročajo skrbi. Curti bo zopet postavljen ob stran La Rosi. Odprto je vprašanje kril. Tudi tu sta dve možnosti: Boscolo - De Vito ali pa Ispiro na desnem in Boscolo na mestu levega krila.

Med ostalimi tekmami lige A je mnogo takih, kjer rezultat predstavlja veliko uganko. Atalanta - Bologna, Fiorentina - Juventus, Lazio - Napoli in Palermo - Roma nudijo vse tri možnosti: 1 - x - 2.

Bo Roma nadaljevala svojo zmagovito pot? To je trenutno vprašanje, ki najbolj zanima italijanske športnike. Iz položaja navadnega outsiderja je moštvo prestolnice postalo resen kandidat na zmago. Vzporedno s tem zanima tudi forma treh velikih.

Gligorič - Golombek 1-0

S tem uspehom Gligorič zopet lahko upa na plasma v nadaljnje tekmovanje

Na conskem šahovskem turnirju za svetovno prvenstvo v Stockholmu so igrali včeraj petnajsto kolo, ki je dalo naslednje rezultate: Gligorič - Golombek 1-0, Steiner - Matanović prekinjeno, Geller - Barcza prekinjeno, Prins - Unzicker prekinjeno, Tajmanov - Sanchez prekinjeno, Eliskases - Pachman 1-0, Vaitonis - Pilnik prekinjeno, Szabo - Petrosjan prekinjeno, Kotov - Stahlberg remi, Stolz - Wade 1-0.

Stanje po včerajšnjem kolu: Kotov 12.5 (—); Geller 9.5 (1—); Petrosjan 9,5 (1); Tajmanov 9 (1—); Stahlberg 9; Szabo 8.5 (1—); Gligorič 8,5 (—) itd.

PRED ZAKLJUČKOM LAHKOATLETSKE SEZONE

Najboljši rezultati 1952

Troskok:

16.22	Da Silva (Br)
15.98	L. Sčerbakov (ZSSR)
15.54	Ramos (P)
15.52	Devonish (V)
15.48	G. Shaw (ZDA)
15.39	Ashbaugh (ZDA)
15.35	Iimuro (Ja)
15.24	Zambriborc (ZSSR)
15.21	Norman (S)
15.14	Uusihauta (Fi)

Palica:

4.60	Richards (ZDA)
4.57	Laz (ZDA)
4.496	Cooper (ZDA)
4.44	Lundberg (S)
4.42	Denisenko (ZSSR)
4.404	Mattos (ZDA)
4.394	Coleman (ZDA)
4.369	Rowan (ZDA)
	B. Smith (ZDA)
4.35	Bryngeirsson (Is)

Krogla:

17.81	Fuchs (ZDA)
17.48	O Brien (ZDA)
17.42	Hooper (ZDA)
17.26	Mayer (ZDA)
17.09	Skobla (C)
16.86	Fedorov (ZSSR)
16.85	Chandler (ZDA)
16.81	Lampert (ZDA)
16.78	Grigalka (ZSSR)
16.71	Savidge (VB)

Disk:

55.91	Iness (ZDA)
55.43	Gordien (ZDA)
54.56	Consolini (It)
53.44	Klics (M)
53.43	Dillion (ZDA)
52.60	Nilsson (S)
52.28	Doyle (ZDA)
52.12	Emery (ZDA)
51.89	Tosi (It)
51.88	Matveev (ZSSR)

Kopje:

75.92	Hyytiaelnen (Fi)
75.03	Nikkinen (Fi)
74.74	Held (ZDA)
73.78	Young (ZDA)
73.37	Cibulenko (ZSSR)
73.01	Sčerbakov J. (ZSSR)
72.94	Miller (ZDA)
72.60	Leppaenen (Fi)
72.04	Ericsson (S)
72.00	Bengtsson (S)

Kladivo:

61.25	Strandli (No)
60.77	Storch (N)
60.34	Csermak (M)
60.31	Nemeth (M)
58.91	Wolf (N)
58.57	Maca (C)
58.26	Rjedkin (ZSSR)
57.88	Krivonosov (ZSSR)
57.65	Dibenko (ZSSR)
57.12	Taddia (It)

Deseteroboj:

8.450	Mathias (ZDA)
7.615	Campbell (ZDA)
7.457	Simmons (ZDA)
7.362	Volkov (ZSSR)
7.211	Hipp (N)
7.186	Widčenfeldt (S)
7.141	Schirnner (N)
7.063	Tannander (S)
7.036	Albans (ZDA)

ZDA - Združene države; ZSSR - Sovjetska zveza; N Nemčija; S - Svedska; Fi - Finska; No - Norveška; L - Luksemburg; VB - Velika Britanija; R - Romunija; J - Jugoslavija; M - Madžarska; B Belgija; C - Češkoslovaška; Br - Brazilija; P - Portugalska; V - Venezuela; Ja - Japonska; Is - Islandija; It - Italija.

Charles Dickens

PICKWICKOVCI

105.

Prevedel prof. dr. Fr. Bradač

«Zapišite njegovo ime, gospod Jinks,» je rekel župan.

«Dva l, mazač...» je pripomnil Sam.

Eden izmed stražnikov se je temu zasmejal, za kar mu je župan takoj zagrozil, da ga da zapreti. V podobnih primerih se ne izplača smejati se na nepravem mestu.

«Kje stanujete?» je vprašal župan.

«Povsod, kjer morm,» je odgovoril Sam.

«Zapišite to, gospod Jinks,» je rekel župan, ki je kar pokal od jeze.

«In pudčrtejte tu, ja?» je rekel Sam.

«Klatež je, gospod Jinks,» je dejal župan, «po lastnem priznanju je klatež, ali ne, gospod Jinks?»

«Gotovo, gospod.»

«Dam ga torej zapreti, zato ga dam zapreti, ker je klatež,» je rekel gospod Nupkins.

«Tuki u tm kraj je hedu nepristranska pravičnast!» je rekel Sam. «Tuki b moru bt žpan sam dvakrat tulk zaprt, ket zapira druge ldi.»

V tem pa se je zasmejal spet drug stražnik temu dovtipu in potem se je skušal tako nadčloveško zresniti, da je župan takoj vedel, kdo je to bil.

«Grummer,» je kričal župan, ves rdeč od jeze, «kako morete napraviti takega človeka, kakor je tale, za stražnika! Kako se morete predrzniti, gospod?»

«Prosm za odpuščaje, gspud, hdu obžalujem,» je jecljal Grummer

«Obžalujete?» je kričal razjarjeni župan. «Za to uradno zanikrnost se mi boste pokorili, gospod Grummer; eksemplarično vas moram kaznovati. Vzemite mu palico. Saj je pijan. Ti si pijan!»

«Ampak, gospod nisem pijan!» je ugovarjal mož.

«Si pijan, in konec!» se je razkričal župan. «Kaj se upaš trditi, da nisi pijan, če pravim jaz, da si pijan! Ali ne smrdi žganje z njega, Grummer?»

«Strašnu, gspud,» je rekel Grummer, ki se mu je zdelo, da nekje rum diši.

«Saj sem vedel,» je dejal gospod Nupkins. «Komaj je vstopil, sem mu videl na nemirnih očeh. Ali niste opazili njegovih nemirnih oči, gospod Jinks?»

«Oh da, gospod.»

«Ampak jaz danes žganja še videl nisem,» se je rotil stražnik, ki je bil res dočista trezen.

«Kako se mi upaš takole lagati v obraz?» je kričal gospod Nupkins. «No, ali ni sedajle pijan, gospod Jinks?»

«Gospod Jinks,» je rekel župan, «jaz ga dam za njegovo nesramnost zapreti. Napišite ukaz, gospod Jinks!»

In stražnika bi bili brez pomislekov zaprli, ko bi ne bil gospod Jinks (ki je bil županov svetovalec in se je tri leta izobraževal v pisarni državnega pravdnika) županu pošepetal, da to bržčas ne bo prav. Zato je župan dolgo govoril, češ da ostane danes glede na njegovo rodbino samo pri ustnem ukoru in odpustitvi iz službe. In zato je stražnik moral četrt ure poslušati zmerjanje, preden je bil odpuščen. In gospod Grummer, Dubbley, Muzzle in drugi stražniki so s tihim mrmranjem občudovali blagodušnost gospoda Nupkinsa.

«In zdaj, gospod Jinks, naj Grummer priseže,» je rekel župan.

Grummer je bil takoj zaprisežen; ker pa se je v svojih izpovedih nekoliko zapletal in se je že bližala ura obeda, mu je župan polagal odgovore na roko. Zasliševanje se je torej gladko in udobno razvijalo in gospodu Wellerju so dokazali dvojno nasilje, gospodu Winklu grožnjo, gospodu Snodgrasu pa, da je udaril. In ko se je vse to izteklo po želji županovi, se je le-ta še na tihem posvetoval z gospodom Jinksom.

Posvetovanje je trajalo kakih deset minut; potem je šel gospod Jinks spet na svoje mesto na koncu mize, župan pa je svečano zakašljal, sedel v naslanjač ter hotel ravno pričeti govor, ko ga je zmotil gospod Pickwick.

«Odpustite, prosim, gospod, da vas motim,» je rekel gospod Pickwick, «toda preden izrečete sodbo, ki ste jo sklenili po obravnavi, in preden jo daste izvršiti, moram zahtevati svojo pravico, da me zaslišite.»

«Jezik za zobe!» je odločno zagrmel župan.

«Ampak jaz si dovoljujem pripomniti,» je rekel gospod Pickwick.

«Jezik za zobe, gospod!» si ni dal dopovedati gospod župan, «sicer ukažem slugi, da vas odvede.»

«Ukazujte svojemu slugi, kar se vam ljubi, gospod,» je znova začel gospod Pickwick, «sodeč po tem, kar sem tukaj videl, je pri vas taka pokorščina, da delajo vse, kar jim ukažete, toda jaz si vzlic temu dovolim, gospod, vztrajati tako dolgo pri svoji pravici, da moram biti zaslišan, dokler me s silo ne odvedo.»

«Pickwick in načelo! je zaklical gospod Weller zelo na glas.

«Sam, tiho,» je rekel gospod Pickwick.

«Sm že tih ket reztrgan bobn,» je rekel Sam.

Gospod Nupkins je ves začuden zrl na gospoda Pickwicka zaradi te nezaslišane predrznosti in bi bil že gotovo ostro odgovoril, ko bi ga ne bil gospod Jinks potegnil za rokav in mu nekaj zašepetal na uho. Nato mu je župan nejasno odgovoril in spet se je slišal samo šepet. Jinks se je očitno upiral.

Slednjič se je obrnil župan, premagujoč jezo, gospodu Pickwicku in rekel ostro:

«Kaj mi torej hočete povedati?»

«Najprej,» je začel gospod Pickwick in gledal skozi naočnike, da je sam Nupkins povesil oči, «najprej bi rad vedel, zakaj sem s svojimi prijatelji tukaj?»

«Mu moram to povedati?» je šepetal župan Jinksu

«Mislim, da bo najbolje,» je pošepetal Jinks

«Prejel sem sodno ovadbo, da se je bati, da se boste dvoboje vali in da je tisti drugi človek, Tupman, vaš sekundant in pomočnik.»

«In zato — je prav tako, gospod Jinks?»

«Da, gospod.»

«Zato vaju oba pozivam, da daste neko — je dobro tako, gospod Jinks?»

«Da, gospod.»

«Neko... neko... kaj neko, gospod Jinks,» je vprašal župan.

«Neko jamstvo, gospod.»

«Da. In zato vaju oba pozivam, kakor sem ravno hotel reči, ko mi je moj pisec segel v besedo, da daste zase neko jamstvo.»

«Kako dobro jamstvo, gospod,» je šepetal gospod Jinks.

«Da, zahtevam dobro jamstvo,» je rekel župan.

«Poroka izmed meščanov tukajšnjega mesta,» je pošepetal gospod Jinks.

«Izmed meščanov tukajšnjega mesta,» je poudarjal župan.

«Vsak petdeset funtov,» je šepetal Jinks, «in imeti mora sedem hišo.»

(Nadaljevanje sledi).

Glavni urednik BRANKO BAHIC — Odg. urednik STANISLAV RENKO — UREDNIŠTVO ULICA MONTECCHI št. 6, III nad. — Telefon štev. 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502. — UPRAVA ULICA SV. FRANČIŠKA št. 20. — Telefonska št. 73-38 — OGLASI: od 8.30 - 12 in od 15 - 18 — Tel. 73-38 — Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir. — Za FLRJ: za vs